

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Het optreden van het Openbaar Ministerie in burgerlijke zaken

1. Naar aanleiding van twee vonnissen, uitgesproken door de burgerlijke rechtbank te Gent en waarvan de tekst in dit nummer wordt gepubliceerd ⁽¹⁾, loont het de moeite de voorwaarden na te gaan waaronder het openbaar ministerie gerechtigd is in burgerlijke zaken op te treden.

Wij herinneren aan de algemene beginselen, neergelegd in artikel 46 van de wet van 20 april 1810 :

« In burgerlijke zaken stelt het openbaar ministerie ambtshalve een vordering in alle gevallen door de wet bepaald.

Het openbaar ministerie waakt over de uitvoering van wetten, arresten en vonnissen; het vervolgt ambtshalve de uitvoering ervan in alle beschikkingen die de openbare orde aanbelangen ».

2. Uit deze tekst blijkt al dadelijk dat het openbaar ministerie de bevoegdheid heeft om als zelfstandige partij op te treden in alle door de wet uitdrukkelijk voorziene gevallen. Het parket neemt hier desnoods zelf het initiatief daar waar de belanghebbenden nalatig zouden geweest zijn.

Verwijzen wij naar de verschillende artikelen van het burgerlijk wetboek; art. 184 B.W. voorziet dat het openbaar ministerie de nietigheid mag aanvragen van ongeldig gesloten huwelijken; art. 302 B.W. laat toe dat het kind van de uit de echt gescheiden echtgenoten op verzoek van het openbaar ministerie aan de in het ongelijk gestelde echtgenoot zou worden toevertrouwd; artikel 491 B.W. machtigt het openbaar ministerie om de procedure tot interdictie uit te lokken; art. 812 B.W. bepaalt dat de Procureur des Konings de benoeming mag aanvragen van een curator over een onbeheerde nalatenschap; art. 1057 B.W. machtigt de Procureur des Konings om tussen te komen terzake eerstelingen over de hand, in gevallen waar de bezwaarde de beschikkingen van de erflater niet zou eerbiedigen.

De Procureur des Konings heeft bovendien, krachtens artikel 2 van de wet op de kindbescherming, het recht de ontzetting uit de ouderlijke macht te vorderen.

In al de aangehaalde gevallen treedt het parket op, hetzij als zelfstandige partij, hetzij als tussenkomende partij. Het openbaar ministerie treedt echter ook op als adviserende partij. Verwijzen wij in dit verband

naar artikel 83 RV en naar het enig artikel nr. VI van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd door de wet van 18 augustus 1928 en 12 mei 1937

Terwijl de rechter verplicht is te antwoorden op de conclusies van het openbaar ministerie, wanneer het in hoedanigheid van zelfstandige partij optreedt, is hij echter niet verplicht rekening te houden met diens advies. Immers daar waar het openbaar ministerie enkel advies geeft, treedt het niet op als gedingvoerende partij. Normaal zal de Procureur niet in hoger beroep kunnen gaan, zo hij in eerste aanleg geen gedingvoerende partij was, tenzij er in eerste aanleg belangen werden geschaad waarvan de zorg normaal aan het openbaar ministerie opgedragen wordt ⁽²⁾.

Merken wij op dat het openbaar ministerie in al de bij de wet voorziene gevallen optreedt, ongeacht de kwestie of deze bepalingen al dan niet de openbare orde aanbelangen. Alleen positieve wetteksten bepalen zijn optreden.

3. Bij nadere ontleding van het tweede lid van het zoëven aangehaald artikel 46 valt op dat hier voor het eerst sprake is van wetten, vonnissen en arresten die de openbare orde aanbelangen. Het tweede lid heeft bijgevolg een andere draagwijdte.

Inderdaad : terwijl het optreden van het openbaar ministerie volgens het eerste lid van artikel 46 steunt op wetteksten, is zijn optreden, volgens het tweede lid, onderworpen aan het vereiste van openbare orde. Het bevestigend antwoord op de vraag of het begrip openbare orde zijn grondslag vindt in positieve wetteksten, zou erop neerkomen het nut van de beschikking van het tweede lid totaal te negeren ⁽³⁾.

Dat de beschikking van het tweede lid geen nutteloze herhaling uitmaakt van de beschikking van het eerste lid, wordt bewezen aan de hand van verschillende wetteksten die de aktiesfeer van het openbaar ministerie uitbreiden tot aangelegenheden van private aard (b.v. artikel 184 B.W.)

4. Wat dient er verstaan te worden onder het begrip « openbare orde » ?

De meeste auteurs gaan akkoord over de onmogelijkheid een positief criterium aan te duiden ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾. De

rechtspraak geeft op voorzichtige wijze omschrijvingen aan: de openbare orde raakt de wezenlijke belangen en het bestaan zelf van de staat en van de maatschappij⁽⁶⁾. Aldus het strafrecht en de rechterlijke inrichting. Op privaatrechtelijk gebied horen alle wetten tot de openbare orde die tot doel hebben de economie en de moraal in de samenleving te waarborgen⁽⁷⁾. Elders wordt voorgehouden dat de overheersing van het openbaar belang boven het privaat belang de openbare orde kenmerkt⁽⁸⁾.

De rechtspraak vermijdt echter steeds omschrijvingen welke van die aard zijn dat ze verwarring stichten en de ware problematiek uit het oog verliezen. Het wordt inderdaad gevaarlijk zich te wagen op een gebied waar de socioloog en de politicus zich meer thuis voelen dan de jurist; de discussie zou ons overigens te ver leiden.

Hierdoor valt het echter moeilijk, bij de lezing van deze omschrijving, een duidelijke grens te trekken tussen de zuiver private belangen en deze waarin de openbare orde is betrokken. Een ruime interpretatie van het begrip openbare orde zou de oorzaak zijn van abusief optreden vanwege het openbaar ministerie in private aangelegenheden. Vandaar de eindeloze twisten omtrent de draagwijdte van het tweede lid van het hierboven aangehaald artikel 46.

5. Om een juist beeld voor ogen te hebben van de wijze waarop het openbaar ministerie optreedt, dient onze aandacht gevestigd op het tweede lid van vermeld artikel 46. De oorspronkelijke tekst ervan luidde: « Il poursuit d'office cette exécution dans toutes les dispositions qui intéressent l'ordre public » De ambtshalve vervolging beduidt dat het openbaar ministerie, zonder de minste twijfel, de mogelijkheid heeft om op te treden hetzij als aanlegger, hetzij als tussenkomende partij. Dat dergelijk optreden niet van gevaren is ontbloot, bewijst de bezorgdheid van hoven en rechtbanken om de werkingssfeer van het openbaar ministerie tot redelijke grenzen te beperken.

Hoe het openbaar ministerie ertoe gekomen is het initiatief te nemen wordt ons door de geschiedkundige achtergrond uitgelegd die de wording van de wet van 20 april 1810 heeft voorafgegaan.

De wet van 16/24 augustus van het jaar 1790 bepaalde:

« Art. 1: Les officiers du ministère public sont des agents du pouvoir exécutif auprès des tribunaux. Leurs fonctions consistent à faire observer dans les jugements à rendre les lois qui intéressent l'ordre général et à faire exécuter les jugements rendus. Ils porteront le titre de commissaires du roi.

Art. 2: Au civil, les commissaires du roi exercent leur ministère, non par voie d'action, mais seulement par celle de réquisition, dans les procès dont les juges ont été saisis.

Art. 3: Les commissaires du roi, chargés de tenir la main à l'exécution des jugements, poursuivront d'office cette exécution dans toutes les dispositions qui intéressent l'ordre public ».

De wetgever van 1810 heeft de zoëven aangehaalde tekst, op één bepaling na overgenomen: deze bepaling is echter zeer belangrijk. De officieren van het openbaar ministerie hadden immers in 1790 de bevoegdheid niet om als zelfstandige partij in burgerlijke zaken op te treden⁽⁹⁾.

De inkrimping van de bevoegdheid van het openbaar ministerie had echter rampzalige gevolgen. Alhoewel deze beperking in het leven was geroepen geworden door de wetgever van 1790 om de overmacht van het parlement en van de koninklijke ambtenaren tijdens

het ancien régime te breken, zou de krenking van sommige private belangen die innig verknocht waren met de openbare orde door de werking van het openbaar ministerie niet meer kunnen ongedaan worden gemaakt.

De wetgever van 1810 gaf zich van deze tekortkoming rekenschap en schonk het openbaar ministerie het voorrecht terug. Voortaan mocht het openbaar ministerie in burgerlijke zaken rechtstreeks dagvaarden, op voorwaarde dat zijn vordering de krenking van de openbare orde beoogde te bestrijden. Deze hervorming zou echter op haar beurt aanleiding geven tot misbruiken daar het openbaar ministerie de hem toegekende bevoegdheid zeer ruim zocht uit te oefenen en daartoe aan het begrip openbare orde een zo breed mogelijke inhoud trachtte te geven. De rechtspraak zag zich dan ook herhaaldelijk geroepen van het betwiste begrip een bepaling te geven.

6. Na een periode van verwarring tekenden zich weldra drie tendenzen af in de rechtspraak, een restrictieve interpretatie van artikel 46, een extensieve interpretatie en een beperkt-extensieve interpretatie.

De eerste tendens herleidde de tussenkomst van het parket tot gevallen uitdrukkelijk voorzien door de wet. De tweede tendens liet het parket toe in te grijpen in alle gevallen waar de openbare orde op een of andere wijze kon worden ingeroepen. De derde tendens — door de Belgische rechtspraak overgenomen — aanvaardde de tussenkomst van het parket telkens zijn optreden een eind vermocht te stellen aan een toestand die op onduidelijke wijze de openbare orde had geschaad.

7. Onder de arresten van het Hof van Cassatie in Frankrijk is ons één voorbeeld van de restrictieve interpretatie bekend⁽³⁾. Het Hof was in zijn arrest van 17 december 1913 de mening toegedaan dat het openbaar ministerie slechts in die gevallen bij wijze van rechtstreekse dagvaarding mocht optreden, waar een wettekst hem daartoe uitdrukkelijk de toelating gaf. Het tweede lid van artikel 46 van de wet van 20 april 1810 zou, steeds volgens deze opvatting, een overbodige herhaling uitmaken van het eerste lid. Dit arrest gaf aanleiding tot hevige kritiek en werd overigens niet gevolgd⁽¹⁰⁾. Dat deze zienswijze heden ten dage anachronistisch is werd door Prof. Savatier vastgesteld; deze auteur wijst erop dat de passiviteit van het openbaar ministerie moeilijk overeen te brengen is met de steeds maar groter wordende neiging tot staatsinmenging⁽¹¹⁾.

8. De extensieve interpretatie werd verdedigd door Procureur Generaal Faider in zijn advies voor het arrest van het Hof van Cassatie van 5 mei 1881⁽²⁾.

Naar het oordeel van de Procureur Generaal zou het parket van 1790 af reeds de bevoegdheid hebben gehad om ambtshalve op te treden, ook al zou in burgerlijke zaken zijn tussenkomst normaal beperkt gebleven zijn tot deze van adviserende of tussenkomende partij. De wetgever van 1810 zou slechts in die richting een stap verder hebben gedaan.

Het Hof van Cassatie nam deze zienswijze over; het maakte een duidelijk onderscheid tussen de bijzondere bevoegdheid van het parket, neergelegd in het eerste lid van artikel 46 en de algemene bevoegdheid, neergelegd in het tweede lid. Een al te restrictieve interpretatie zou overigens, naar het oordeel van het Hof, absurde gevolgen met zich meeslepen.

Immers waarom zou het vereiste de tussenkomst van het openbaar ministerie ondergeschikt te maken aan

uitdrukkelijke wetteksten, dan ook niet toepasselijk mogen zijn bij de uitvoering van vonnissen en arresten?

De vraag die aan het hoogste gerechtshof gesteld werd was deze: of de toevoeging van een adellijke titel tot de familienaam de openbare orde in die mate kon storen dat hierdoor het optreden van het openbaar ministerie gerechtvaardigd voorkwam. Bedoelde kwestie kwam ter sprake nadat de Procureur tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg in hoger beroep was gekomen omdat de rechtbank zich bevoegd had verklaard om kennis te nemen van de vordering tot toevoeging van de adellijke titel. In beroep wierpen geïntimeerden op dat het beroep van het openbaar ministerie onontvankelijk was.

De stelling van het arrest van 5 mei 1881 werd in zekere mate gevolgd door het arrest van het Hof van Cassatie in 1896⁽¹²⁾. Alhoewel meer genuanceerd, stelt het Hof eveneens het principe voorop van de extensieve interpretatie. Ziehier de betwisting: heeft het openbaar ministerie het recht in hoger beroep te gaan tegen een vonnis van de correctionele rechtbank dat een fiscale geldboete oplegt en een daarmee gepaard gaande plaatsvervangende gevangenisstraf, zo bedoelde gevangenisstraf het door de wet voorziene maximum overschrijdt? Het Hof van Beroep verklaarde het beroep van het openbaar ministerie onontvankelijk, in acht genomen de overweging dat de boete en de plaatsvervangende gevangenisstraf, alhoewel verkeerdelijk toegepast, het openbaar ministerie niet in voldoende mate kon aanbelangen. Alleen het beheer der belastingen en de belastingplichtige zelf waren gedingvoerende partijen en het openbaar ministerie zou zijn rol te buiten zijn gegaan, moest het in hoger beroep als zelfstandige partij zijn opgetreden. Het Hof van Cassatie nam aan dat, alhoewel principieel de invordering van belastingen niet behoort tot de sfeer van het strafrecht, de boete en de plaatsvervangende gevangenisstraf dwangmaatregelen uitmaken en uit dien hoofde de betwisting aldus een gemengd karakter vertoont. Ook al zou de aard der zaak met strafrecht geen verband houden, dan nog zou het openbaar ministerie het recht hebben een einde te maken aan een toestand die de openbare orde wezenlijk schaadt. « L'appel ne consistait pas à condamner le délinquant mais à faire réformer une violente attaque à l'ordre public et à la constitution ».

Het Hof van Cassatie legt hier steeds de nadruk op de zwaarwichtigheid van de rechtskrenking; deze stelling kondigt op bescheiden wijze de derde tendens in de rechtspraak aan.

Sommige vonnissen motiveren de tussenkomst van het parket op grond van de reeds besproken extensieve interpretatie, alhoewel de voorgelegde betwisting kon worden opgelost met behulp van de beperkt-extensieve interpretatie. In die zin werd beslist door de rechtbank te Brussel⁽¹³⁾ dat de ontzetting uit de ouderlijke macht, uitgesproken tegen de moeder van een door haar erkend natuurlijk kind belet dat haar latere echtgenoot of zijzelf bedoeld kind zouden wettigen. De rechtbank nam aan dat de openbare orde door deze handelwijze automatisch in het gedrang werd gebracht. Ware de motivering echter niet overtuigender geweest door de aanwending van een bijkomende considerans, nml. de moedwillige wetsontduiking zoals het Hof van Beroep te Gent zeer terecht opwierp in zijn arrest van 25 februari 1956⁽¹⁴⁾.

9. Ter verduidelijking van de beperkt-extensieve interpretatie dient rekening gehouden te worden met het feit dat de inroeping van de openbare orde op zich zelf noodzakelijk de tussenkomst van het openbaar

ministerie rechtvaardigt. Daarenboven moet de openbare orde derwijze gestoord worden dat het optreden van het parket onontbeerlijk is om een einde te maken aan deze toestand. Bij deze stelling leunen de meeste auteurs aan⁽¹⁵⁾. De rechtspraak is in België in dezelfde zin gevestigd⁽¹⁶⁾.

Laten wij dienaangaande de rechtspraak in België nagaan. In zijn arrest van 2 maart 1923⁽¹⁶⁾ kreeg het hoogste gerechtshof van de volgende rechtsvraag kennis: hoger beroep was door belanghebbende partijen ingesteld geworden tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg dat de ontzetting uit de ouderlijke macht had uitgesproken en, alhoewel het beroep nog tijdig was ingesteld geworden, verklaarde het Hof van Beroep het beroep wegens ontijdigheid onontvankelijk. De Procureur Generaal ging tegen het arrest van het Hof van Beroep in cassatie. Het Hof van Cassatie oordeelde dat het openbaar ministerie een « werkelijk belang » in cassatie had moeten laten gelden opdat zijn optreden gerechtvaardigd zou voorkomen. In de gegeven omstandigheden was een klaarblijkelijke overtreding der regels van burgerlijke procedure niet voldoende om het optreden van het openbaar ministerie goed te keuren. Immers deze overtreding bracht geen permanente storing teweeg van de openbare orde. Aldus kon het openbaar ministerie geen intrekking aanvragen van een door hem zelf uitgelokte maatregel.

In zijn advies van 12 mei 1922 waarschuwt Procureur Generaal Leclercq tegen de gevaren die schuilen in een al te brede opvatting over de openbare orde. « On ne peut pas appliquer, zegt hij terecht, la grande qualification à un intérêt mesquin ».

Aldus besliste het Hof van Cassatie op 3 mei 1958⁽¹⁶⁾ op voorziening van het openbaar ministerie tegen een verwerping van een door hem zelf ingediend request civiel, dat een arrest van het Hof van Beroep, dat de echtscheiding toestaat op grond van valse bewijsstukken, een toestand in het leven roept waardoor de openbare orde derwijze wordt geschaad dat er dringend een einde aan dient gemaakt. Het openbaar ministerie mag in zulk geval ambtshalve optreden. De overweging dat de intrekking van het arrest de rust en de belangen van de familie nog in grotere mate zou storen, werd door het Hof van Cassatie verworpen.

10. De door het Hof van Cassatie in dit arrest bestreden zienswijze is verwant met deze van een groot deel der Franse rechtspraak volgens dewelke de openbare orde moet wijken voor tegenstrijdige burgerlijke belangen⁽¹⁷⁾⁽¹⁸⁾. De Belgische rechtspraak is, bij ons weten, deze stelling niet bijgetreden wanneer de betwisting liep over de staat van personen; evenwel nam zij deze stelling over in betwistingen van zuiver vermogensrechtelijke aard. Het parket kan zich inderdaad het recht niet toeëigenen partijen tot naleving te dwingen van wetsbepalingen, die, alhoewel imperatief, toch niet tot de openbare orde behoren. Dit is o.m. het geval met de pachtwetten⁽¹⁹⁾.

11. In de meeste gevallen rijst in de gepubliceerde rechtspraak de vraag of het openbaar ministerie als zelfstandige partij mag optreden in verband met betwistingen van staat; bv. geldigheid van een ter ontduiking van wetten gesloten huwelijk, erkenning en wettiging van een natuurlijk kind — dit laatste dan naar aanleiding van een procedure tot rectificatie van akten van de burgerlijke stand —, geldigheid van de samenstelling of beraadslaging van een familieraad.

Ziehier enkele voorbeelden :

Het openbaar ministerie mag ambtshalve optreden om een huwelijk nietig te doen verklaren van een vreemdeling met een Belgische onderdaan, wanneer het huwelijk alleen tot doel heeft de wetten betreffende de vreemdelingenpolitie te ontduiken (20).

Het openbaar ministerie is niet gerechtigd ambtshalve op te treden terzake rectificatie van akten van de burgerlijke stand onder het voorwendsel dat een onregelmatigheid in de registers werd begaan (21). Alleen gewichtige omstandigheden van die aard dat ze de openbare orde op permanente wijze storen wettigen zijn optreden. Dit is het geval waar een vordering tot rectificatie van akten gepaard gaat met een vordering van staat (22).

Op 8 februari 1961 kreeg de rechtbank van eerste aanleg te Gent kennis van een vordering van de Procureur des Konings strekkende tot vernietiging van akten van erkenning van een natuurlijk kind. Daar de erkenning in strijd was met de artikelen 331 en 335 B.W., diende zij vanuit het standpunt van het openbaar ministerie, vernietigd. De rechtbank besliste over de vraag in deze zin dat de overspelige afstamming op zich zelf nog het optreden van het openbaar ministerie niet rechtvaardigde; alleen bijkomende zwaarwichtige omstandigheden die van die aard zouden zijn dat zij de openbare orde op onduidbare wijze zouden krenken konden het optreden van het openbaar ministerie mogelijk maken.

Deze omstandigheden waren in casu voorhanden : bedoelde erkenning had immers tot gevolg dat het overspelig kind de nationaliteit verkreeg van zijn vader, die Nederlander was, op het ogenblik van de erkenning. Daar de wetten betreffende de staat van de personen, de vreemdelingen volgen in België (artikel 3 B.W.) diende, wat de staat van het kind betreft, verwezen te worden naar de Nederlandse wetten. Volgens artikel 342/2 Nederl. B.W. is echter elke overspelige erkenning van rechtswege nietig.

Het conflict voortspruitende uit het feit dat enerzijds de Nederlandse wetten, die van rechtswege de gedane erkenning voor onbestaand houden, verwijzen naar de Belgische wetten betreffende de staat van het kind — immers het kind werd achteraf door zijn Belgische moeder erkend —, dat anderzijds de Belgische wet, voor zover de rechterlijke macht nog niet zou ingegrepen hebben, steeds naar Nederland verwijst, wettigde volkomen het optreden van het openbaar ministerie.

De rechtbank vond in dezelfde zin op 24 februari 1961. In onderhavig geval vorderde de Procureur des Konings de vernietiging van de beraadslaging van de familierraad, omdat hij gehouden was geworden onder voorzitterschap van een persoon die op het ogenblik van de bijeenroeping van de familierraad de hoedanigheid niet meer bezat van vrederechter. De rechtbank oordeelde dat de aangevochten beraadslaging « in concreto » geen enkel gevaar inhield voor de openbare orde, noch nadelig kon zijn voor de minderjarige. De vordering van de Procureur des Konings werd onontvankelijk verklaard (23).

Beide beslissingen liggen in de lijn van de Belgische rechtspraak.

12. Wij hebben gepoogd een overzicht te geven van de verschillende stellingen welke in de rechtspraak voorkomen ten aanzien van het recht voorbehouden aan het parket om in burgerlijke zaken op te treden. Het was onze bedoeling, aan de hand van de huidige stand der rechtspraak aan te tonen, dat het openbaar ministerie van dit recht alleenlijk kan gebruik maken

in omstandigheden die van die aard waren dat ze de openbare orde op onduidbare wijze zouden storen (24) (25).

FRANS BOUCKAERT,

Advokaat,

Assistent aan de Rijksuniversiteit Gent.

(1) Rb. Gent, 8 februari 1961 en 14 februari 1961, in dit nummer verschenen.

(2) Cass. 5 mei 1881, Pas. 1881, I, 230.

(3) Nochtans in deze zin : Fr. Cass. 17 december 1913, Dall. Pér. 1914, I, 261.

(4) De Page, Traité, Tome I, nr. 91 en 91bis; P. de Harven, Contribution à l'Etude de la notion de l'ordre public; R.C.J.B., 1954, 259; Capitant, Introduction à l'étude du droit civil français, blz. 66; Beudant, Droit civil, I, nr. 208.

(5) Advies van Procureur-Generaal Janssens, Cass. 11 juni 1908, Pas. 1908, I, 246.

(6) Advies van Procureur-Generaal Terlinden, 12 mei 1922, Pas. 1922, I, 296.

(7) Cass. 21 april 1921, Pas. 1921, I, 338; Cass. 30 november 1933, Pas. 1934, I, 88.

(8) Cass. 9 december 1948, Pas. 1948, I, 699.

(9) Rb. Luik, 25 februari 1937, Pas. 1937, III, 159.

(10) Zie echter het advies van Procureur-Generaal Faider, voorafgaandelijk het arrest van het Hof van Cassatie van 5 mei 1881. Deze was de mening toegedaan dat de wetgever van 1790 toch het openbaar ministerie machtigde als zelfstandige partij op te treden, voor zover het wetten gold waarin het openbaar belang betrokken was. Zou deze uitleg niet eerder ingegeven geweest zijn door de toenmalige bekommernis het gezag van het openbaar ministerie ook in burgerlijke zaken uit te breiden?

(11) Japlot, Revue trimestrielle de droit civil, 1915, p. 207 en vlg., aangehaald door Rb. Brussel, 20 juni 1953, Ann. Not. et Enreg., 1954, p. 16.

(12) Dalloz, 1950, chr. III, p. 11/12.

(13) Cass. 28 december 1896, Pas. 1897, I, 51.

(14) Rb. Brussel, 20 juni 1953, Ann. Not. et Enreg., 1954, p. 16.

(15) Gent, 25 februari 1956, J.T. 1956, p. 497 en R.C.J.B. 1956, p. 179, noot P. Graulich.

(16) De Page, t. II, nr. 789; R.P.D.B., v° Ministère public nrs. 209 en vlg.; Braas, Proc. civ., t. I, nrs., 114 en 115; R.C.J.B., 1959, p. 229, noot de Harven.

(17) Cass. 2 maart 1923, Pas. 1923, I, 243; Cass. 12 mei 1922, Pas. 1922, I, 296; Cass. 7 april 1927, Pas. 1927, I, 194; Cass. 3 mei 1958, Pas. 1958, I, 968.

(18) Fr. Cass. 17 december 1913, Dall. Pér. 1914, I, 261; Fr. Cass. 9 januari 1924, Dall. Pér. 1926, I, 160. Fr. Cass. 10 juni 1953, Dall. Pér. 1953, I, 613 en 29 maart 1955, Dall. Pér. 1955, I, 429.

(19) « Cette initiative doit être circonscrite dans les limites les plus étroites, lorsqu'elle est sollicitée, commandée impérieusement par un intérêt supérieur de l'ordre public ».

« Il faut que cette considération soit à ce point prédominante qu'elle subsiste pour ainsi dire seule, et ne se trouve en opposition avec aucun intérêt rival de la société ou de la famille » (Fr. Cass. 17 december 1913, Dall. Pér. 1914, I, 261). « Son droit d'action ne s'applique et ne se justifie que dans les circonstances où l'ordre public est directement et principalement intéressé, à l'occasion de faits qui portent une grave atteinte, sans léser aucun intérêt rival de la société ou de la famille » (Fr. Cass. 10 juni 1953, Dall. Pér. 1953, I, 613).

(20) Cass. 12 mei 1922, Pas. 1922, I, 297 en Cass. 9 dec. 1948, J.T., 1949, p. 228 en Rev. Prat. Not. 1949, p. 249.

(21) Gent, 25 februari 1956, R.W. 1956-57, Kol. 911 en R.C.J.B., 1956, p. 179, noot Graulich, J.T. 1956, p. 497 obs. Rb. Gent, 27 maart 1957, R.W. 1957-58, kol. 423. Rb. Kortrijk, 17 mei 1957, R.W. 1957-58, kol. 425.

(22) Cass. 7 april 1927, Pas. 1927, I, 194.

(23) Brussel, 9 november 1955, J.T. 1956, p. 375. In de praktijk doen de zaken zich wel eens anders voor. Onder de druk der omstandigheden aanvaardde de rechtbanken wel de tussenkomst van het openbaar ministerie terzake rectificaties van akten van de burgerlijke stand. De reden hiervan is dat in de praktijk te veel vergissingen in de registers van de burgerlijke stand worden gepleegd.

(24) Rb. Veurne, 14 februari 1885, Pas. 1885, III, 144. Gent, 30 december 1903, Pas. 1904, II, 105. Rb. Gent, 30 juni 1960, R.W. 1960-61, kol. 340.

(25) Het zal de lezer opgevallen zijn dat de benaming « toegevoegde partij » instede van « adviserende partij » zorgvuldig vermeden werd. Inderdaad, hoewel bij sommige gezaghebbende auteurs deze benaming gebruikelijk is, is zij evenwel dubbelzinnig. Wanneer het openbaar ministerie advies geeft, treedt het niet meer op als partij — laat staan toegevoegde partij — daar het in die hoedanigheid niet heeft deelgenomen aan de pleidooien.

(26) Ik neem de gelegenheid te baat om de Heer Temmerman, Onder-Voorzitter bij de rechtbank van eerste aanleg en de Heer Soetaert, Rechter bij de rechtbank van eerste aanleg, oprecht te bedanken voor de deskundige wijze waarmee zij mijn taak zozeer hebben vergemakkelijkt en voor de documentatie die zij mij bereidwillig hebben ter beschikking gesteld.

Zijn de rechten voortvloeiend uit de wetgeving en reglementering op de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit van burgerlijke, dan wel van politieke aard?

Wettelijk is deze vraag nog niet opgelost. Want de wetgever heeft precies het probleem willen ontwijken. Inderdaad terwijl hij eensdeels aan de Koning de macht verleent om rechtscolleges voor betwiste zaken in te stellen, rechtscolleges welke onder de uitvoerende macht ressorteren en onder het uiteindelijk toezicht van de Raad van State werken, laat hij anderdeels de bevoegdheid van de Hoven en de Rechtbanken zoals deze is bepaald in de artikelen 92 (en 93 — volledigheidshalve!) van de grondwet ongemoeid (art. 51 § 1 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel, B. Stbl. van 15 febr. 1961). Letterlijk dezelfde regeling komt voor in de pensioen- en werkloosheidswetgeving.

Toch heeft de rechtspraak van de Raad van State sedert lang zonder uitzondering en in overwegende mate ook deze der rechterlijke orde sedert het arrest Trine van het Hof van Cassatie van 21 dec. 1956 (J.T. 1957, blz. 56 met conclusies van de heer Ganshof Van der Meersch) het politiek karakter der rechten op werkloosheidsuitkering (en/of ziekingeld en invalideitsuitkeringen) erkend; de rechtsleer durft hoe langer hoe minder deze vrij eensluidende rechtspraak in het gedrang brengen, eensluidende rechtspraak, die nog bevestigd werd door het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 21 oktober 1959 op het stuk van de vergoedingspensioenen (met advies van de Procureur-Generaal Hayoit de Termicourt) (1). Blijven er dan nog wel argumenten over, die zouden pleiten voor het burgerlijk karakter der prestaties van de verzekering tegen ziekte en invaliditeit? Zonder het vraagstuk ten gronde te willen oplossen, meen ik dat deze vraag alleszins positief mag beantwoord worden.

Inderdaad, laten we ons tot het terrein van de sociale voorzorg en sociale zekerheid beperken en even een vergelijking maken:

a) met de toestand der tegemoetkomingen voor gebrekkigen en verminkten:

Het koninklijk besluit van 3 februari 1961, houdende de coördinatie van de wetsbepalingen betreffende de gebrekkigen en verminkten (B.Stbl. van 18 maart 1961, blz. 2169) huldigt o.m. volgende beginselen: art. 1 bijzondere tegemoetkomingen *moeten ten laste van het Rijk* verleend worden aan de gebrekkigen, de verminkten, de gebrekkig-geborenen, de blinden, de doven en stommen die aan de bij art. 4 van deze gecoördineerde wetten bepaalde vereisten voldoen (o.a. Belg zijn en in België gedomicilieerd, ten minste 14 en ten hoogste 65 jaar oud zijn, door een blijvende arbeidsongeschiktheid van ten minste 30 t.h. aangedast zijn en behoeftig zijn).

In art. 2 en 3 wordt voorzien welke gebrekkigen en verminkten geen aanspraak *kunnen (of mogen)* maken op het voordeel van de tegemoetkomingen: bijv. zij die reeds de wettelijke vergoedingen inzake arbeidsongevallen bekomen hebben — de personen die zich aan bedelarij overleveren of in een landlopersgesticht geïnterneerd werden.

— Krachtens art. 6 zijn het de *Minister* tot wiens bevoegdheid de sociale voorzorg behoort of de door

hem aangewezen *ambtenaren* die een *beslissing* moeten treffen inzake de aanvragen om tegemoetkoming, binnen een periode van honderd dagen. Overigens is de *Minister* van Sociale Voorzorg belast met de *uitbetaling* van de tegemoetkomingen; de ordonnantiën van betaling betreffende deze voordelen moeten niet worden voorzien van het visum van het Rekenhof (art. 10).

Het gaat hier dus klaarblijkelijk om *bijstandswetgeving*; er zijn geen *bijdragen* verschuldigd, noch door een werkgever, noch door de gebrekkige; zelfs al zijn alle wettelijke voorwaarden vervuld, dan schijnt de Minister nog *niet verplicht* te zijn (in theorie) *een gunstige beslissing te treffen* (vergelijk met de bevoordering van Rijksambtenaren welke tot een hogere graad kunnen opklimmen zonder examen); de tegemoetkoming is ten laste van de *Rijksschatkist*; de beslissing (gunstige of ongunstige) geschiedt door de Minister van Sociale Voorzorg (of door de aangewezen ambtenaren), dus door de Staat zelf; er is geen pluralisme; ook de uitbetaling geschiedt door de Minister van Sociale Voorzorg.

Er is dus geen beslissing of uitbetaling door een privaatrechtelijke of zelfs openbare instelling waarbij de gebrekkige contractueel moet aansluiten. Alles is dwingend geregeld. Hier is het klaar en onbetwistbaar (het is trouwens een unicum in het sociaal recht) dat we voor sociale rechten staan die van *politieke* (volgens sommige van administratieve) aard zijn, zowel als de klassieke politieke rechten: jus tributii, -honorum, -suffragii en -militiae.

b) met het vakantiegeld der bedienden:

Dit bestaat uit het normaal loon op de gewone datum en een toeslag gelijk aan 1/4 (in beginsel) van de maandwedde der kalendermaand, tijdens dewelke de vakantie ingaat (art. 39 van het koninklijk besluit van 5 april 1958 tot vaststelling van de algemene modaliteiten van uitvoering van de wetten betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders — B.Stbl. van 21-22 april 1958). Het wordt zoals het loon door de werkgever uitbetaald die nooit enige inhouding daartoe in het bijzonder op de wedde verricht. Het basisvakantiegeld (gewoon loon op de gewone datum) is aan de afhoudingen voor sociale zekerheid onderworpen.

Het gaat zonder enige twiifel om een sociaal recht dat als onderdeel van het loon zuiver burgerlijk is. Hetzelfde blijft waar voor het vakantiegeld der *werklieden*, al werd dit, om overigens *zuiver administratieve redenen* (administratieve vereenvoudiging, zie voordracht aan de Regent, welke de besluitwet van 28 dec. 1944 voorafgaat), in het algemeen raam van de sociale zekerheid der arbeiders ondergebracht: de *werkgever* maakt, uitsluitend ten eigen laste, een bijdrage van 6,5 t.h. (begrepen in de globale bijdrage voor sociale zekerheid van werkgever en werknemer) op het brutoloon van de werkmán, over aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. Deze maakt de bijdrage op zijn beurt over aan de Rijkskas voor Jaarlijks Verlof welke ze verdeelt onder de *particuliere of speciale vakantiefondsen* (0,5 t.h. van de 6,5 t.h. is echter bestemd voor een *gezinsvakantiegeld* uit te betalen door de kinderbijslagfondsen, doch

het blijft hier buiten bespreking), na zelf een gedeelte voor de bij haar aangesloten werkgevers te hebben behouden. Er is geen Rijkstoelage voor het stelsel der jaarlijkse vakantie voorzien. De uitbetaling aan de werklieden geschiedt door toedoen van het vakantiefonds waarbij de werkgever is aangesloten voor het betrokken vakantiedienstjaar (art. 23 van voormeld besluit van 5 april 1958). Het vakantiegeld der werklieden is niet onderworpen aan de afhouding van 9 t.h. voor de sociale zekerheid (zoals de gewone salarissen) maar wordt niettemin berekend *in functie van het werkelijk brutoloon* in de loop van het vorig kalenderjaar verdiend (6 t.h. of 8 t.h.) en vermeerderd in functie van het fictief loon voor de met werkelijke arbeid gelijkgestelde dagen van arbeidsonderbreking (ziekte, oproeping onder de wapens, enz.), en maakt een belastbare bezoldiging uit die onder artikel 25, § 1 2° a. der samengeordende wetten betreffende de inkomstenbelastingen dient gerangschikt te worden en waarvoor de heffing van *belastingen aan de bron verplicht is*.

Trouwens de beschikkingen van de wet van 18 augustus 1887 betreffende de *onafstaanbaarheid en de onbeslagbaarheid* van het loon zijn toepasselijk op de vakantieuitkeringen der werklieden en bedienden, als golden het gewone lonen, behalve bij terugvordering van het onverschuldigd betaalde (art. 23 van de wetten betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders, geordend 9 maart 1951, B.Stbl. van 29 maart 1951).

Terecht heeft de wetgever dan ook de werkrechttersraad (of bij ontstentenis de vrederechter) bevoegd gemaakt in de geschillen tussen werklieden en vakantiefondsen (art. 66 bis van dezelfde wetten, gewijzigd bij art. 11 van de wet van 27 juli 1953 (B.Stbl. van 30 juli 1953) en heeft de rechtspraak der werkrechttersraden deze laatste bevoegd verklaard in de geschillen tussen hoofdarbeiders en werkgevers op het stuk van de berekening en de toekenning van het jaarlijks vakantiegeld. Er is geen sprake van een beroeps- of sociaal risico (arbeidsongeval, ziekte, ouderdom, werkloosheid), en iedereen neemt vrij grif aan dat «*vakantieloon*» een normale last is voor de patroon, die slechts een optimum-rendement kan bekomen door af en toe rust (betaalde rust) aan zijn personeel te verlenen. Het feit dat de patroon voor de werklieden hiertoe een beroep moet doen op een soort wettelijk verplichte mandataris (het vakantiefonds) — en dan nog via de R.M.Z. om — verandert hier weinig aan (zelfs in de beheerraad van de Rijkskas voor Jaarlijks Verlof zetelen trouwens ook zijn afgevaardigden, nl. 6 leden, voorgedragen door de meest representatieve interprofessionele organisaties van werkgevers op driedubbele lijsten, en door de Koning benoemd, — art. 31 eerste lid, 5° van dezelfde wetten). Dat het vakantiegeld een burgerlijk recht is, of juist een sociaal recht met burgerlijk karakter staat dan ook praktisch voor haast iedereen buiten kijf.

c) met het recht op kinderbijslag der loontrekkenden.

Hier ontstaat reeds enige twijfel. Laten we samenvatten: het recht op kinderbijslag van de werknemer wordt verworven uit hoofde van zijn arbeid. De kinderbijslag is in zekere mate een *uitgesteld loon*; hij is verschuldigd van het ogenblik af dat de ouders hun kinderen opvoeden of er toe bijdragen om hun kinderen op te voeden. (Werkraad Luik, 27 okt. 1960, Journ. des Trib. 14 mei 1961, blz. 339: «*De kindertoelagen die een deel zijn van het uitgesteld*

loon, komen toe aan de ouders»; zie blz. 1 van het Verslag namens de Commissie voor de Tewerkstelling, de Arbeid en de Sociale Voorzorg uitgebracht door Mej. Driessen — commissievergadering van 22 juni 1961 van de Belg. Senaat betreffende het ontwerp van wet houdende wijziging van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loontrekkenden).

Nochtans wordt de kinderbijslag rechtstreeks aan de moeder betaald of aan de persoon die het kind opvoedt (art. 68 en 69 van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loontrekkenden). De kinderbijslagfondsen voor werknemers mogen door de Koning worden gemachtigd om de bijslag door bemiddeling van de aangesloten werkgevers, aan de moeder of de zoëven bedoelde persoon te laten geworden, met dien verstande dat de uitkeringen in principe niet dezelfde dag als de lonen mogen uitbetaald worden (tenzij de ene's voormiddags en de andere's namiddags of omgekeerd of mits koninklijke toelating wegens speciale omstandigheden) (art. 68 voorlaatste lid).

De wet gaat nog verder en verklaart dat de vergoedingen en premieën op generlij wijze een bijslag van salaris of wedde vormen (art. 74, eerste lid).

Ongetwijfeld gaat het om een sociaal risico dat terecht in het algemeen raam van de sociale zekerheid thuishoort. De kinderbijslag en geboortebijslag zijn vrij van afhoudingen voor sociale zekerheid of belastingen. Het gaat vooral om vaste dag- en maandbijdragen, onafhankelijk van het verdiende werkelijke loon. Het verband met het gewone loon blijft dus alles samengenomen toch vrij vaag: De wetgever schijnt integendeel zijn uiterste best gedaan te hebben om verwarring en vereenzelviging van kinderbijslag met loon te voorkomen.

Niettemin is het burgerlijk karakter niet zo heel ver te zoeken:

— de last wordt *uitsluitend* gedragen door de *werkgever* (9 t.h. van het tot 8.000 fr. per maand begrensde loon van werkmans of bediende, begrepen in de globale bijdrage van werkgever en werknemer bestemd voor de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid), *en het Rijk*;

— de kinder- en de geboortebijslag wordt uitbetaald door de erkende *vrije kinderbijslagfondsen* voor werknemers, de speciale kinderbijslagfondsen (biv. diamantnijverheid) of de Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers (art. 40 en 73 bis van dezelfde samengeordende wetten);

— de theorie van het uitgesteld loon (zoëven aangehaald);

— vooral staan we hier aanhoudend voor bepalingen welke de *burgerlijke onderhoudsverplichtingen* tussen ouders en kinderen voortspruitend uit het huwelijk helpen verlichten: het zijn bepalingen die innig met het gezinsleven (beheerst door het burgerlijk wetboek) verbonden zijn en er bijna (voor de loontrekkenden en in een speciale wetgeving ook voor de werkgevers en zelfstandige arbeiders) een eenheid mede uitmaken.

Het is dan ook terecht dat de vrederechter welke volgens de traditie op de eerste plaats als de rechter der kleine geschillen en gezinszaken beschouwd wordt, reeds in meerdere gevallen moet tussenkomen:

— aldus om de ongeschiktheid vast te stellen om enig beroep uit te oefenen, dat van dienstbode inbegrepen wegens lichaams- of geestesgesteldheid; om de gerechtigde kinderen toe te laten de kinderbijslag na de leeftijdsgrens van 14, 18 of 21 jaar te blijven genieten, indien ze uitsluitend of hoofdzakelijk ten

laste zijn van een persoon tewerkgesteld door een werkgever die onder de wet valt of, tenminste van een persoon die krachtens art. 56 of 57 (vrl. invaliden en ouderdomsgepensioneerden) op kinderbijslag kan aanspraak maken (art. 63, laatste lid, van de samengeordende wetten op de kinderbijslag voor loontrekken), op advies van bijv. een door de Minister van Sociale Voorzorg aangewezen inspecteur-geneesheer verbonden aan de medisch-sociale sectie van de dienst der minder-validen van het Ministerie van Sociale Voorzorg (ministerieel besluit van 15 februari 1960, B.Stbl. van 24 febr. 1960);

— beslissen over de aanwending ten bate van het in een instelling of bij een particulier geplaatste kind van het bedrag van een derde van de kinderbijslag of over de aanstelling van een bijzondere voogd (nieuw art. 70 van de samengeordende wetten, ingevoegd bij de wet van 20 juli 1961, B.Stbl. van 12 aug. 1961).

Indien het wegens het overwegend burgerlijk karakter der prestaties en het begrip van het uitgesteld loon (loon met uitsluitend familiaal karakter, in verhouding tot de gezinslast, voorafgenomen — niet in letterlijke zin, want de werknemer draagt niet bij — op het activiteitsloon teneinde, met behulp van Rijks-toelagen, de risico's voor kinderlast te helpen dekken, waar ze zich in het arbeidsmilieu zouden verwezenlijken) (2) derhalve, mijn inziens, logisch en aan te bevelen was in beginsel de werkrechtensraad bevoegd te maken in de geschillen tussen de kinderbijslagfondsen eensdeels en de personen aan wie de vergoedingen verschuldigd zijn andersdeels, ware het toch nog logischer en billijker en meer in eenklank met het burgerlijk wetboek en het uitgesproken gezinskarakter dezer sociale prestatie geweest de vrederechter terzake bevoegd te maken.

Op te merken valt trouwens dat hij in gelijkaardige geschillen in de wetgeving nopens de kinderbijslag der werkgevers en zelfstandige arbeiders wel bevoegd is, evenals zelfs in de regeling der loontrekken voor de geschillen tussen kinderbijslagfondsen voor werknemers eensdeels en hun leden anderdeels en zelfs tussen eerstvermelde en de personen aan wie de uitkeringen verschuldigd zijn, daar waar geen werkrechtensraad is (art. 117, 118, en 119 van de samengeordende wetten).

* * *

Welke argumenten blijven nu in het licht der vorige en andere beschouwingen pleiten voor het burgerlijk karakter der prestaties van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit?

Deze argumenten gelden in de huidige stand van de wetgeving (artikel 6 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1955 — B.Stbl. van 7 aug. 1955, en art. 6 bis van dezelfde besluitwet ingevoegd bij de wet van 4 juli 1956, B.Stbl. van 8 juli 1956 — en titel III van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel. — B.Stbl. van 15 febr. 1961) en reglementering (organiek koninklijk besluit van 22 september 1955 van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.Stbl. van 25-26-27 september 1955, zoals het tot dusver gewijzigd werd, laatst bij kon. besl. van 23 maart 1961, B.Stbl. van 30 maart 1961 en ministeriële uitvoeringsbesluiten evenals het voorlopig algemeen reglement van de ziekte- en invaliditeitsverzekering —; koninklijk besluit van 27 februari 1961 tot uitvoering van titel III, Eerste hoofdstuk, afdeling I van de wet van 14 februari 1961, voor economische expansie sociale vooruitgang en financieel

herstel, B.Stbl. van 1 maart 1961) doch zouden a fortiori gelden moest men aan de gemachtigde landsbonden van verbonden van erkende mutualiteitsverenigingen — in het raam van de sanering der ziekten en invaliditeitsverzekering — de financiële en statutaire vrijheid of verantwoordelijkheid ter zake van de uitgaven en het toekennen der prestaties geheel of gedeeltelijk terugschenken.

a) Deze rechten zijn ten langen laatste een *uitvloei* van een *arbeidsovereenkomst*, die een burgerlijk contract is, oorspronkelijk voorzien in het burgerlijk wetboek en later beheerst door bijzondere burgerlijke wetten wat de werklieden en bedienden betreft. De werkrechtensraad oordeelt over de geschillen tussen werkgever en werknemer betreffende de toepassing van deze overeenkomsten; hij is een burgerlijke rechtbank (althoewel een buitengewone rechtsmacht t.o.v. de rechtbank van eerste aanleg, welke over volle rechtsmacht beschikt), zoals de rechtbank van koophandel.

b) De werkrechtensraad oordeelt o.a. over het recht op *loon* wegens de arbeidsprestatie, dit is een contractueel recht, een burgerlijk recht.

Is het recht op een vergoeding welke als *plaatsvervangend loon* kan gelden (ziekengeld, invaliditeitsuitkering, gewaarborgd weekloon der werklieden van de kleine ondernemingen) niet eveneens een burgerlijk recht, vooral als men het onderscheid tussen het recht op de *toekenning* van de uitkering en het recht op de *uitbetaling* ervan zou opheffen en het subjectief recht en vooral het recht op het verkrijgen van een vermogenswaarde als per se van burgerlijke aard zou beschouwen?

Bovendien wordt de uitkering wegens loonverlies in geval van meer dan 66,66 % arbeidsongeschiktheid gedurende een jaar evenals de bevalingsuitkering berekend in functie van 60 t.h. «der verloren bezoldiging».

Het heeft dan zelfs weinig belang te weten of dit loon of plaatsvervangend loon moet gevorderd worden van de werkgever (zoals een activiteitsloon of het vakantiegeld van de bediende of een ziekenloon gedurende 30 dagen voor een bediende, gelijk aan 100 % van de activiteitswedde), een privaatrechtelijke rechtsinstelling (gemachtigde landsbonden van verbonden van erkende mutualiteitsverenigingen, die hoewel met de medewerking van het beheer van een openbare dienst belast, toch privaatrechtelijke instellingen zijn, welke in hun structuur beheerst worden door de wet voor 2 juni 1894) of van een openbare instelling (Hulpfondsen voor ziekte- en invaliditeitsverzekering) en of het al dan niet door een privé-instelling of een Rijkskas (de invaliditeitsuitkering wordt door de Rijkskas voor invaliditeit gedragen doch uitbetaald door bemiddeling van de ziekenfondsen) gedragen wordt.

Het recht op de vervallen gedeelten van de wedde van een Rijksambtenaar is toch ook van burgerlijke aard (zie Wigny, Droit administratif, 1953, nr. 267 en 270) evenals het recht op de schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de fout van een openbare instelling of een aangestelde van een openbare instelling ook al treden deze op in de uitoefening van de soevereiniteit als openbaar bestuur of als aangestelde van een openbaar bestuur (arrest nr. 7750 van 1 april 1960, Rec. des Ar. Arrêts du C.E. dd. 28 april 1960, blz. 305). Hetzelfde geldt voor het recht op de uitbetaling van het pensioen in het raam van de wet van 21 juli 1844, nadat de Regering het pensioen heeft toegekend (zie Wigny, ibidem).

c) de regeling der verplichte ziekte- en invaliditeits-

verzekering is toepasselijk op de Belgische en vreemde werknemers zonder onderscheid : krachtens artikel 2 § 1 van de besluitwet van 28 december 1944, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1961 (B. Stbl. van 13-8-1961 blz. 6369 en vlg.), is deze besluitwet (op de sociale zekerheid der loonarbeiders) van toepassing op alle door een arbeidsovereenkomst verbonden werknemers en werkgevers (3). Het is derhalve, mijn inziens niet als staatsburger, niet als lid van de politiek geordende Belgische maatschappij, maar als door een arbeidsovereenkomst verbonden werknemer, (ongeacht leeftijd, geslacht en nationaliteit) dat de verplicht-verzekerden o.a. aan de regeling der ziekteverzekering onderworpen zijn voor zover ze in België tewerkgesteld zijn door een in België gevestigde werkgever of een werkgever die er een bedrijfzetel heeft, in principe zelfs in het buitenland, wanneer ze in België gehuisvest zijn en in dienst zijn van een in België gevestigde werkgever of gehecht aan een in België gevestigde exploitatiezetel.

Welnu is er voor de staatsburgerlijke rechten, alszins in een enge zin van het woord, niet ten minste vereist dat de Belgen er toe op de eerste plaats in aanmerking komen ?

d) er bestaat een *contractueel* verband met de vrije verzekeringsinstellingen : toetreding is vereist tot een mutualiteitsvereniging zijner keuze, vereniging welke aangesloten is bij een daartoe gemachtigde landsbond — art. 6 van de besluitwet van 28 dec. 1944 — om zich de voordelen van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering te verschaffen. Deze mogen weigeren een lid te aanvaarden omdat het weigert bij te dragen voor bijkomende diensten in de vrije verzekering (ziektevervoer, openlucht-kuren) (zie beslissing van de Commissie van beroep ter beslechting van geschillen inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit dd. 21 april 1959, gepubliceerd in het Informatieblad van het R.V.Z.I. dec. 1959, blz. 217 en 218).

De verzekeringsinstellingen regelen vrij enkele — weze het zeldzaam — modaliteiten : 1° de taxe voor het afhalen van de bijdragebescheiden ten huize mag vrij bepaald worden, mits zij niet meer bedraagt dan 2 F voor al de bij een zelfde bezoek door de bode ingezamelde bescheiden (art. 21 van het voorlopig algemeen reglement van de ziekte- en invaliditeitsverzekering). 2° Het ziekengeld moet tenminste éénmaal per maand uitbetaald worden (art. 80 van het O.K.B.) : de verzekeringsinstelling mag binnen dit raam vrij het aantal en de data der uitkeringen bepalen, bijv. éénmaal per 14 dagen, per 10 dagen of per week of telkens de 1ste en de 16de van elke kalendermaand.

De verzekeringsinstellingen (met inbegrip van het Hulpfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit) hebben medezeggenschap in het bestendig comité van het Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit om wijzigingen aan de reglementering aan de heer Minister voor te stellen. Al is de reglementering op de verplichte ziekteverzekering dus bijna uitsluitend dwingend recht, men doet niettemin een beroep op vrije privaatrechtelijke verenigingen (ge-liberale, onzijdige en beroepsmutualiteiten), aanvaardt een contractueel verband tussen verzekerde machtigde Landsbonden : Christelijke, socialistische, (privé-persoon) en verzekeringsinstelling, geeft de verzekerde de mogelijkheid om van verzekeringsinstelling te veranderen (art. 20. K.B. art. 1-19 van het voorlopig algemeen reglement), laat de verzekeringsinstellingen vrij enkele modaliteiten te bepalen en waarborgt de medewerking van deze instellingen aan het onderzoek en de interpretatie der reglementering.

Het gaat m.a.w. om een toetredingscontract als een huwelijk.

e) in de *vrije* ziekteverzekering doen burgerlijke rechters (of burgerlijke scheidsrechters) uitspraak over teksten van de verplichte verzekering welke volgens de statuten van de onderlinge fondsen ook voor deze laatste gelden (maatschappijen van onderlinge bijstand);

f) volgens het arrest van 28 mei 1958 van het Hof van Cassatie (Verenigde Kamers - Belg. Staat t/ De Bruecker) is het recht op *militair pensioen wegens invaliditeit* van burgerlijke aard. De geschillen daaromtrent behoren tot de uitsluitende bevoegdheid van de burgerlijke rechter (zie « Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht » van juli 1958, blz. 261 tot en met 263).

A fortiori geldt dit m.i. voor het recht op geneeskundige verzorging, het ziekengeld en de invaliditeitsuitkering, vooral daar de arbeider (werkmans 3,5 t.h. op een tot 8.000 fr. per maand begrensde loon, evenals de werkgever; bediende : 2,75 t.h. op een zelfde begrensde loon - de werkgever 3,25 t.h.) een deel van zijn loon moet afstaan als bijdrage tot financiering van de prestaties der Z.I.V. zodat de uitkeringen in zekere mate een contractueel karakter zouden vertonen, zoals door bepaalde auteurs werd voorgehouden (zie daarover een studie van dhr. Stassen J. Essai sur la nature des droits aux prestations en matière de sécurité sociale, in de « Revue du droit social » 1955, blz. 141-179).

g) het recht op de prestaties der Z.I.V. is een burgerlijk recht volgens enkele rechterlijke uitspraken welke het arrest Trine voorafgaan, of alleszins dat van 21 oktober 1959 : Rb. Brussel, 3.2.1953, J.T. 1954 blz. 156; Brussel, 1.12.54, Pas. 1956. II, 55; Luik, 9.4.57, J.T. 1957, blz. 420.

h) in andere takken van de maatschappelijke zekerheid nl. in de geschillen tussen werkgevers en R.M.Z. betreffende het storten van de bijdragen en tussen kinderbijslagfondsen voor werknemers en hun leden is de vrederechter bevoegd. Bovendien beslecht hij de geschillen tussen werklieden en vakantiefondsen of bedienden en werkgevers betreffende de betaling van het vakantiegeld evenals tussen kinderbijslagfondsen en de personen aan wie de vergoedingen verschuldigd zijn, in de streken waar geen werkrechtersraad zetelt. Hij is bovendien bevoegd in de geschillen op het stuk voor kinderbijslag der zelfstandigen en inzake arbeidsongevallen (behoudens wat de gemeenschappelijke verzekeringskassen betreft, welke in hun statuten in eerste aanleg een burgerlijke arbitrage mogen voorzien).

Het is moeilijk aan te nemen dat de vrederechter in al deze gevallen door de wetgever bevoegd werd gemaakt om zich met staatsburgerlijke rechten bezig te houden, terwijl zijn gewone taak toch klaarblijkelijk louter of hoofdzakelijk burgerlijk is en in eerste orde de kleine geschillen en familiezaken omvat : inzake eigenlijke rechtspraak heeft hij een *algemene* bevoegdheid voor alle burgerlijke vorderingen (uit het burgerlijk wetboek) *tot een zeker bedrag*, en verder een bijzondere bevoegdheid inzake levensonderhoud, landpacht, huishuur, burenhoud, erfdiensbaarheden, schade door konijnen aangericht, verkoop en lening op afbetaling, op voorwaarde dat de koper of geldopnemer geen daad van koophandel verricht heeft, militaire opeisingen...

Ging het hier werkelijk om staatsburgerlijke rechten waarbij de openbare orde en het staatsbelang ten eerste gemoeid zijn (op gelijke voet met de belastingen, militie, verkiezingen, benoemingen van rijksambtenaren en diplomatieke vertegenwoordigers), en wilde men toch — zoals het maar normaal is, vlg. art. 93 van de Grondwet — een beroep doen op de gewone rechter zou men dan niet eerder de rechtbank van eerste aanleg, zetelend met drie rechters of met één rechter én verplicht advies van het openbaar ministerie bevoegd gemaakt hebben, dan de vrederechter (die slechts buitengewone rechter is binnen het raam van de rechterlijke macht)? De inning van de bijdragen door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid ten laste van de werkgevers heeft trouwens een parafiscaal karakter, en het gaat vaak om enorme bijdragen (miljoenen).

Wat er ook van weze mocht men op grond van dit formeel criterium (al of niet samen met argumenten ten gronde) concluderen dat in die domeinen van het sociaal recht waar de vrederechter thans in hoofdzaak of subsidiair bevoegd is, een burgerlijk recht aanwezig is, dan kan men zich afvragen of dit niet eveneens zou moeten gelden voor andere domeinen van hetzelfde recht die gelijkaardige kenmerken vertonen.

Welnu, uit de ontleding van de aard van het recht op een gebrekkigetoelage eensdeels en dat op vakantiegeld, kinderbijslag anderdeels zal de lezer, al wel afgeleid hebben dat het recht op ziekengeld, uitkering wegens begrafenis kosten, invaliditeitsuitkering, bevalinguitkering en gewaarborgd weekloon (dit laatste à fortiori) meer gelijkenis vertonen met de laatste twee takken der sociale wetgeving (en zelfs de sociale zekerheid) dan met de eerstgenoemde sociale prestatie.

i) Het recht op geneeskundige verzorging veel meer nog dan het recht op uitkeringen wegens loonverlies (bij arbeidsongeschiktheid) vertoont een lichamelijk persoonlijkheidskarakter (ook al bestaat het op dit ogenblik nog uit een voorafbetaling of terugbetaling van geld door het ziekenfonds voor een geneeskundige prestatie geleverd door een verzekeringsmedewerker, dokter, erkende opticien, -bandagist, erkende verplegingsinstelling, apotheker). Het werd zelfs niet uitdrukkelijk vermeld in art. 8 van de besluitwet van 28 dec. 1944, waar er sprake is van het niet voor overdracht en beslag vatbaar zijn van de prestaties *in speciën*, welke geheel of gedeeltelijk geleverd worden met behulp van de door de R.M.Z. verstrekte middelen, behoudens bij terugvordering van het onverschuldigd betaalde. Het is nog veel meer en zonder speciale tekst niet vatbaar voor overdracht en beslag dan gelijk welke *uitkering* uitbetaald door een instelling voor sociale zekerheid.

De verstrekkingen (in natura) van de verplichte ziekteverzekering zijn dermate met de persoon verbonden dat de erkenning ervan zich dwingend aan de Staat opdringt (*Ranwez*, note Rev. de Dr. Soc. 1953, blz. 202).

De verzekerde heeft recht op geneeskundige verzorging voor zich zelf en ook voor de leden van zijn gezin (o.d. echtgenote en op kinderbijslag gerechtigde kinderen, studenten van 21 tot 25 j. enz.). Het gaat hier in grote mate om een hulp vanwege de ziekteverzekering om de verzekerde te helpen zijn onderhoudsverplichtingen t.o.v. echtgenote en kinderen na te leven. Deze onderhoudsverplichtingen vloeien voort uit het burgerlijk wetboek (o.d. het huwelijk).

j) Al de betrekkingen tussen verzekerde en verzekeringsmedewerkers (personen of instellingen) andere dan de verzekeringsinstelling, zijn alleszins onbetwistbaar van burgerlijke aard :

— aldus de verhouding verzekerde-werkgever, voor het afgeven van de bijdragebon der ziekte- invaliditeitsverzekering (de werkrechtsheraad is bij weigering bevoegd) : zie art. 5 van het organieke koninklijk besluit van de ziekte- en invaliditeitsverzekering;

— aldus de verhouding verzekerde-geneesheer :

1. afgifte door deze laatste aan de patiënt teneinde terugbetaling te bekomen, van een ondertekend en vereenzelvigbaar bescheid op naam, voor elke verstreking in natura (art. 68 O.K.B.). Krachtens het vonnis van het vrederecht te St. Joost-ten-Node dd. 18 nov. 1959 (Informatieblad van het R.V.t.I./1961, blz. 40) gaat het voor de geneesheer om een *contractuele* verplichting dit bescheid af te geven;

2. Naleving van het maximum-tarief der honoraria, ongeacht of dit bij contract met beding ten behoeve van derden (de cliënt-verplicht verzekerde) zal geschieden, dan wel bij gebiedende wettekst.

— aldus de verhouding verzekerde-verplegingsinstelling;

1. in gevallen van in observatiestelling bij dringende noodzaak, en in alle andere gevallen van verblijf in een verplegingsinstelling, is het deze laatste die een bericht van opnemings van de adviserende geneesheer van de verzekeringsinstelling moet sturen (art. 67 O.K.B.);

2. bij niet-naleving van de tarieven rechtstreeks op te vorderen van de patiënten-verplichte-verzekerden, waartoe de verplegingsinstelling zich contractueel tegenover al de verzekeringsinstellingen verbonden heeft (ten gunste van de verplicht-verzekerden, beding ten behoeve van derden) (5); de rest wordt dan bijgepast door de verzekeringsinstelling welke rechtstreeks aan de verplegingsinstelling het saldo van de schuld van de verzekerde tegenover deze laatste, uitbetaalt.

k) Ook de betrekkingen tussen practici (geneesheren, erkende specialisten enz.) verplegingsinstellingen of andere verzekeringshulpers (erkende bandagisten, -opticiens, kinesitherapeuten, apothekers, enz.) eensdeels en de verzekeringsinstellingen anderdeels zijn van burgerlijke aard : er bestaat soms een krediet-overeenkomst waarbij de verzekeringsinstelling er zich toe verbonden heeft in de plaats van de verzekerde (dus als derde) een gedeelte der verplegingskosten (of andere gezondheidszorgen) terug te betalen aan de practicus, de apotheker, de verplegingsinstelling, enz. (zie nota Peeraer, onder de beslissing van de Commissie van beroep dd. 15 sept. 1959, verschenen in het « Belg. Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, van juni-juli 1960, blz. 727 en vlg.).

Aldus ook de bepaling van art. 68 bis van het organieke koninklijk besluit die, indien ze niet in een overeenkomst is overgenomen, eerder onwettelijk schijnt te zijn (in een koninklijk besluit) : de door de verzekeringsinstellingen aan practici, verplegingsinstellingen en verzekeringshulpers rechtstreeks verschuldigde bijdragen worden uiterlijk betaald tijdens de kalendermaand na ontvangst der uitgavebewijstukken. De sancties voor niet-naleving dezer termijnen (gesteld dat de bepaling wettelijk is of overgenomen in een overeenkomst tussen de verzekeringsinstellingen en de practici of verplegingsinstellingen, enz.) liggen mijn inziens op het gebied van het bur-

gerlijk recht, en zullen dan ook in beginsel door de rechtbank (behoudens burgerlijke arbitrage) beslecht worden.

* * *

Uit het voorgaande mag niet besloten worden tot een onvoorwaardelijke aanbeveling van het burgerlijk karakter der prestaties van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering en zeker niet van alle verhoudingen die zich op het plan van deze verzekering kunnen afspelen :

— voor de geneeskundige verzorging en het recht op gewaarborgd weekloon in de kleine ondernemingen is het gemakkelijker het burgerlijk karakter te aanvaarden dan voor het ziekgeld, de bevallingsuitkering en de uitkering voor begrafeniskosten en à fortiori dan voor de invaliditeitsuitkeringen;

— voor de verhouding verzekerde-verzekeringsinstelling en het recht op prestaties ten laste van deze laatste (of van de Rijksskas voor Invaliditeit) is het burgerlijk karakter moeilijker te aanvaarden dan in de verhouding verzekerde-geneesheer (verplegingsinstelling, apotheker, erkende opticien, tandarts enz.) in dewelke ze mijns inziens evident is, evenals in de verhouding geneesheer (verplegingsinstelling, apotheker, enz.)-verzekeringsinstelling, in dewelke ze zo mogelijk nog evidentier is;

— mocht er aan de landsbonden, verbonden of verenigingen, opnieuw enige vrijheid gelaten worden om in hun statuten meerdere modaliteiten en vooral voorwaarden ten grond (v.b. een wettelijke minimum-invaliditeitsuitkering of -terugbetaling in een heelkundige bewerking, zou in de wet voorgeschreven worden, doch er zou vrijheid gelaten worden om volgens de financiële mogelijkheden van iedere landsbond, grotere bedragen uit te keren of terug te betalen) te regelen en mochten de verzekeringsinstellingen van deze gelegenheid gebruik maken, en mochten er nopens deze *statutaire* bepalingen geschillen rijzen, dan zouden we waarschijnlijk voor burgerlijke geschillen komen te staan, die niet opgeslorpt worden door de aard der reglementaire minimum-verplichtingen (gesteld dat men deze laatste als « politiek » zou willen bestemmen) (6).

Ongetwijfeld blijft het debat open en zou men kunnen volstaan met de wetgever de zorg op te dragen om zonder verder nadenken de ganse geschillenregeling nopens de ziekte- en invaliditeitsverzekering, in al zijn aspecten en verhoudingen, (contractuele en reglementaire verhoudingen met verzekeringsinstellingen en medewerkers), huidige en toekomstige, uitsluitend aan de met eigelijke rechtspraak belaste administratieve rechtscolleges op te dragen en zodoende formeel al de rechten in kwestie tot staatsburgerlijke te proclameren. Dergelijke wet zou — zelfs al mocht ze ongegrondwettelijk zijn — in ieder geval verbindend zijn, daar de toetsing van de wet aan de grondwet door de rechter in ons staatsrechtelijk systeem (in tegenstelling met dat van de V.S.A.) verboden is, en niemand precies meer weet wat de grondwetgever van 1830 op dit ogenblik over het probleem der nieuwe sociale rechten zou denken in verband met de bevoegdheidsregeling der rechtsmachten in het raam van de art. 92, 93 en 94 van de grondwet. Men kan beweren dat het de normale taak van de wetgever is en dat de grondwetgever hem dit mandaat heeft willen verlenen, om zonder rechtsfilosofie en pragmatisch te oordelen over de vraag welke rechten best als politiek en welke andere als burgerlijk kunnen beschouwd worden met het oog op een goede rechtsbedeling, een

snelle of goedkope procedure voor bepaalde categorieën staatsburgers (en/of vreemdelingen) enz. Later kan de wetgever dan tot nieuwe inzichten komen, wegens geconstateerde misbruiken, en rechten die vroeger als politiek doorgingen, andermaal tot burgerlijke rechten verheffen of vernederen en vice-versa.

Ik meen echter dat het niet de taak is van de rechtsleer de wetgever in die richting aan te moedigen maar wel naar een oplossing te zoeken, die op de inhoud en de aard der rechten gevestigd is, en niet op de vorm waardoor ze beschermd worden. Bijkomende beschouwingen als goedkope en snelle rechtspleging, paritaire samenstelling der rechtbank (of van het rechtscollege), bijstand van syndicale afgevaardigden, hoe eerbiedwaardig ook, zijn zelfs uit sociaal oogpunt niet ter zake dienend : op dit ogenblik bestaan er zowel in de rechterlijke als administratieve orde rechtslichamen welke geheel of gedeeltelijk aan deze voorwaarden voldoen : werkrechtensraad, rechtbank van koophandel eensdeels, klachtencommissie inzake werkloosheid, ziekte, invaliditeit anderdeels. Een vertegenwoordiging van het bestuur kan voorzien worden in de rechterlijke macht. Wel hoeft er een keuze gedaan tussen Raad van State of het Hof van Cassatie, en heeft men langs de zijde der rechterlijke macht een atmosfeer die meer burgerlijk is (gemakkelijker aanleunt bij het burgerlijk wetboek, de traditie en de eerbied voor de wet tegen het uitvoeringsbesluit in) dan langs de zijde van de uitvoerende macht (beheerst door administratief recht, omzendbrieven en de Raad van State).

Men moge echter ook een hoofdvraag niet uit het oog verliezen : aan welke macht behoort in de geest van onze grondwet de rechtsprekende functie in de eerste plaats ? Het lijkt me in ieder geval de rechterlijke macht te zijn, en de wetgever zou slechts bij uitzondering en wegens ernstige principiële motieven nieuwe staatsburgerlijke rechten in het leven mogen roepen waarvan de inhoud dan nog derwijze van nationaal belang zou moeten zijn dat hij op weinig of geen kritiek van de rechtsleer kan stuiten.

In onderhavig geval mag wel uit het voorgaande afgeleid worden dat het alleszins best ware dat de wetgever — zonder zich daarom over het karakter der rechten uit te spreken — bij een grondige hervorming der rechterlijke instellingen, alle geschillen betreffende de ziekte- en invaliditeitsverzekering in al hun aspecten en verhoudingen uitsluitend toevertrouwde aan rechtbanken of rechters die tot de rechterlijke orde behoren, en die alle geschillen dienaangaande (ongeacht de verhoudingen en het burgerlijk, politiek of gemengd karakter, het karakter van hoofd- of bijkomende vordering, het patrimoniaal of persoonlijk karakter der vordering, zelfs zo mogelijk de samenhangende geschillen van onbetwistbaar zuiver burgerlijke aard voortvloeiend uit het burgerlijk wetboek) zouden beslechten. Het vraagstuk der samenstelling en der benaming van dergelijke rechtbanken vergt een afzonderlijke studie (eventuele opnemings in arbeids- of sociale rechtbanken, paritaire samenstelling, gelijkstelling met vredegerecht, opslorping der werkrechtensraden, hoger beroep, verplicht advies van het O.M. enz.).

Misschien lijkt dit voorstel zelfs op lange termijn vrij utopisch. Een voorstel in tegenovergestelde zin, lijkt me alleszins dubbel utopisch en principieel-grondwettelijk veel onredelijker. Nog minder verantwoord ware het de ganse sociale zekerheid over te hevelen naar de rechtspraak van zelfs ééngemaakte administratieve rechtscolleges.

R. ELST,
Dr. Jur. Rijksambtenaar

(1) Zie bespreking en commentaar dienaangaande : Prof. Dr. Fr. De Visschere : Burgerlijke en politieke rechten in de jongste rechtspraak en wetgeving; « Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht » jan.-maart 1960 blz. 7 en vlg.

(2) Theoretisch kon het gewoon loon (activiteitsloon of -wedde) zo berekend worden dat het niet enkel in verhouding tot de leeftijd, het geslacht, de geleverde prestatie, de aard en de duur van het werk en de vereiste bekwaamheid getuigenschappen berekend werd, doch eveneens in functie van de kinderlast. Het zou dan slechts een geheel vormen, van burgerlijke aard en vast te stellen in de individuele of collectieve arbeidsovereenkomsten.

(3) De zeelieden en mijnwerkers blijven hier buiten beschouwing.

(4) Hulp is hier niet te begrijpen in de zin van bijstand, aalmoes of gunst : het gaat om een recht waartoe de arbeidersklasse en het patronaat (te zamen met de staat) solidair hebben bijgedragen en waartoe ook de belanghebbende afhoudingen op zijn loon heeft moeten ondergaan, waarvan hij thans toevallig de vruchten plukt indien het risico verwezenlijkt wordt.

(5) Deze overeenkomst moet na voldoende verantwoording van de werkelijke kostprijs door de Minister van Sociale Voorzorg goedgekeurd zijn : deze bepaalt na advies van het bestendig comité van het R.V.Z.I. op welke datum ze uitwerking heeft (art. 66, tweede lid O.K.B.).

(6) Overigens is het lang niet uitgesloten dat er geen enkel geschil bestaat nopens het wettelijk of reglementair minimum-bedrag doch enkel nopens de contractuele aanvullende uitkering. Het bedrag van deze laatste kan overigens hoger zijn dan deze van het basis-bedrag.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 6 februari 1961.

Voorzitter : M. Bayot.

Eerste advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Onverschuldigde betaling en verplichting tot teruggave. — Bewijslevering door alle middelen van recht, indien de ontvanger van het onverschuldigde handelaar is.

Hij, die ontvangt wat hem niet verschuldigd is, is verplicht tot teruggave (artikel 1376 B.W.). Indien de ontvanger een handelaar is wordt de verplichting tot teruggave als een handelsverbintenis aangemerkt, tenzij bewezen zou zijn dat zij een oorzaak had, die vreemd was aan de koophandel (artikel 2, laatste lid, wet van 15 december 1872). Indien dit laatste niet het geval is kunnen de verbintenis tot teruggave en bijgevolg de onverschuldigde betaling, waaruit deze verbintenis ontstaat is, door alle rechtsmiddelen bewezen worden. (Artikel 23 wet van 15 december 1872). In handelszaken wordt deze zelfde bewijsvoering zelfs tegen en boven de inhoud van de akten toegelaten.

Deweer.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 juni 1960 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 16 van de wet van 17 april 1878, 1341, 1347 en 1348 van het burgerlijk wetboek;

doordat het bestreden arrest, om aanlegger te veroordelen wegens bedrieglijke verberging van een som van 12.500 F die hij per toeval ter gelegenheid van het innen van een check van 50.500 F boven deze laatste som in handen had gekregen, het bewijs van dit door aanlegger geloofend feit steunt op de getuigenis van de bankbediende die de check had uitbetaald, en op een door deze zelfde bediende eenzijdig op de rug van de check aangeduide ventilatie van de door hem bij te betalen uitgegeven bankbriefjes,

dan wanneer, zoals aanlegger het deed gelden in zijn besluiten de inning van deze 12.500 F slechts een verbintenis van louter burgerlijke aard in zijn hoofde heeft kunnen doen ontstaan daar dit feit te zijnen bate ofwel een onverschuldigde betaling, ofwel een verrijking zonder oorzaak uitmaakt, en aldus de gegrondheid hetzij van een terugvordering van de onverschuldigde betaling (« répétition de l'indu »), hetzij van een « actio de in rem verso », gebeurlijk tegen aanlegger ingesteld, alleen schriftelijk zou mogen bewezen worden overeenkomstig artikel 1341 van het burgerlijk wetboek, en

dan wanneer de strafrechter ter zake zich moest gedragen naar de regelen van het burgerlijk recht bij toepassing van artikel 16 van de wet van 17 april 1878 en hij ten onrechte de toepasselijkheid van de bewijsregelen van artikel 1341 van het burgerlijk wetboek heeft uitgesloten door aan te nemen dat aanlegger als handelaar had gehandeld en dat aldus het bewijs in het strafgeding door getuigenissen en vermoedens mocht geschieden;

Overwegende dat het bestreden arrest door te steunen op getuigenissen en vermoedens, het door aanlegger geloofend feit van de onverschuldigde betaling in zijn handen, ter gelegenheid van het innen van een check, van een som van 12.500 F bewezen heeft geacht;

Overwegende dat luidens artikel 1376 van het burgerlijk wetboek, hij die ontvangt wat hem niet verschuldigd is, verplicht is tot teruggave;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat aanlegger handelaar is, en als dusdanig handelde;

Overwegende dat aldus de verplichting tot teruggave als een handelsverbintenis door de wet aangemerkt wordt (laatste lid van artikel 2 van de wet van 15 december 1872), tenzij bewezen zou zijn dat zij een oorzaak had die vreemd was aan de koophandel; dat te dezen zulk tegenbewijs noch uitdrukkelijk noch impliciet uit het arrest voortvloeit;

Overwegende bijgevolg dat, krachtens artikel 25 van voormelde wet de verbintenis tot teruggave, en, bijgevolg, de onverschuldigde betaling waaruit deze verbintenis is ontstaan, door alle rechtsmiddelen kunnen bewezen worden; dat in handelszaken deze zelfde bewijsvoering toegelaten wordt, zelfs tegen en boven de inhoud van de akten;

Overwegende, bijgevolg, dat het bestreden arrest zijn beslissing aangaande het bewijs van de onverschuldigde betaling wettig heeft mogen afleiden uit een getuigenis en uit vermoedens;

dat het middel naar recht faalt;

Overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 8 november 1960.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.
Advokaat-generaal : M. Dumon.

Inkomstenbelastingen. — Bewijswaarde van vermoedens alsook de noodzakelijkheid van een aanvullende onderzoeksmaatregel worden soeverein door het Hof beoordeeld.

De bewijswaarde van de door de partijen ingeroepen vermoedens, alsook de noodzakelijkheid van een aanvullende onderzoeksmaatregel worden soeverein door het Hof van Beroep beoordeeld.

Couckuyt t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest op 3 maart 1959 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 55, par. 1, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen samengeschakeld bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948, 1315 tot 1322, 1330, 1344, 1347, 1353 B.W.;

doordat het bestreden arrest beslist dat de administratie terecht de belastbare basis verhoogde met 776.739 frank, zijnde het totaal der aankoopbedragen die in de boeken van aanlegger als betalingen in speciën ingeschreven werden boven de bedragen uitgekeerd per check, om reden dat :

1) aanlegger in gebreke blijft de werkelijkheid van bewuste contante betalingen te bewijzen aan de hand van bewijskrachtige bescheiden, des te meer dat de meesten van de door de administratie onderhooorde leveranciers ontkennen dat de betalingen deels per check en deels in geld zijn geschied en daarenboven vastgesteld werd dat in een soort magazijnboek op bepaalde perioden de betaalde aankooprijzen geregeld overgeschreven werden en meer bepaald dat de beweerd betaalde prijs eenvormig met 5 frank per kilo werd opgevoerd en de uitleg van aanlegger dienaangaande alsof de eerst ingeschreven prijzen deze zijn van de dag van de aankoop en de overgeschreven prijzen deze zijn van de dag van de levering niet aanvaardbaar is, daar de verhoging alsdan niet eenvormig 5 frank per kilo zou bedragen,

2) de door aanlegger ingebrachte verklaringen van de magazijnier en de attesten van een reeks leveranciers (stuk 188) niet van dien aard zijn dat zij de werkelijkheid van de geboekte contante betaling bewijzen, daar deze bescheiden niet de minste aanduiding vermelden nopens de bedragen welke in geld of per check ontvangen werden,

3) de directeur overigens in zekere mate rekening gehouden heeft met het bestaan van betalingen in speciën boven de bedragen der checks,

4) de door aanlegger ingeroepen bestanddelen, om de waarachtigheid van de geboekte aankooprijzen te bewijzen, niet van dien aard zijn dit bewijs te leveren, bij gebreke van enige aanduiding nopens de kwaliteit van het geleverde vlas,

5) er geen aanleiding is om de leveranciers en de magazijnier die de attesten ondertekend hebben te onderhoren daar de feiten waarover zij zouden dienen onderhoord niet afdoende zijn,

dan wanneer deze overwegingen geen passende motivering kunnen uitmaken (gebrek aan motivering : schending van artikel 97 van de Grondwet), gezien :

1. Het feit van de aanvullende betalingen in speciën niet noodzakelijk door bewijskrachtige bescheiden, maar door alle middelen van recht, vermoedens en getuigen inbegrepen, mag worden bewezen en dienaangaande, eensdeels, het bestreden arrest geen rekening houdt met het voor de stelling van aanlegger voordelige vermoeden, spruitend uit de niet tegengesproken vaststelling van de inspecteur in zijn verslag van 17 mei 1955, weergegeven in de conclusies van aanlegger voor het Hof van Beroep, en volgens dewelke : « vlasverhandelingen in de meeste gevallen niet altijd gepaard gaan met aflevering van facturen, die het werkelijk bedrag van de verhandelingen weergeven, of zelfs zonder aflevering van factuur; dit gebeurde onder de oorlog en in al de jaren die daarop volgden », en, anderdeels, het feit van betalingen in speciën boven de checkbedragen in het arrest zelfs wordt erkend;

2. de door aanlegger in zijn conclusies ingeroepen elementen van dien aard dat zij de betrouwbaarheid van de verklaringen van de door de administratie onderhooorde levenranciërs aantasten, niet beantwoord noch weerlegt worden onder andere het feit dat deze verklaringen gedicteerd werden door fiscaal belang, het feit dat deze leveranciers zelve niet in staat bleken de door hen beweerde verkoopprijzen te staven aan de hand van bewijskrachtige documenten, het feit dat een leverancier, waar al de overigen spreken van maximumverkoopprijzen van 72 frank, verkoopprijzen toegeeft van 82 en 87 frank,

2. de overweging dat de prijsverhoging als onaanvaardbaar voorkomt wegens de eenvormigheid, niet kon volstaan, daar uit een attest van het Vlasverbond bleek dat de prijzen toen schommelden, zodat het normaal kon zijn dat de prijsaanpassing eenvormig geschiedde en anderzijds het feit van de eenvormige aanpassing formeel bevestigd werd door attesten van vijf leveranciers alsmede door de ex-magazijnier. hoofdzakelijke elementen van de besluiten die door de bestreden beslissing niet worden onderzocht (tevens schending van het geloof verschuldigd aan deze acten : 1315 à 1322 burgerlijk wetboek),

4. de attesten van drie leveranciers en van de magazijnier wel degelijk toelaten de werkelijkheid van de contante betalingen te bewijzen, vermits het stuk dat melding ervan maakt, hun betalingen in geld en checks vermeldt en het door de administratie betwiste gedeelte in speciën derhalve af te leiden was van het verschil met het door de administratie gekend bedrag der checks en, anderzijds, de magazijnier formeel bevestigt dat de uiteindelijk genoteerde aankooprijzen in het door hem bijgehouden magazijnboek de werkelijk gedane betalingen vertegenwoordigen (tevens schending van het geloof verschuldigd aan deze acten : 1315 à 1322 burgerlijk wetboek),

5. de door aanlegger ingeroepen bestanddelen, ondermeer het attest van het Vlasverbond en de prijsopgaven in de handelscorrespondentie, geen aanduiding moesten geven nopens de kwaliteit van het geleverde vlas; vermits uit het bestreden arrest niet blijkt dat de administratie de niet-overeenstemming had ingeroepen tussen de door aanlegger geboekte aankooprijzen en de geldende marktprijzen; dat vermits deze overeenstemming niet werd betwist en dus werd aanvaard (artikel 1352 burgerlijk wetboek), het ten onrechte is dat de bestreden beslissing dit waarachtigheids-element buiten beoordeling laat en zelfs verklaart dat deze bestanddelen geen waarachtigheids-element uitmaken,

6. niet aangetoond wordt waarom het onderhoor van de magazijnier en van de personen die hun handtekening plaatsten op stuk 188 niet afdoende zou zijn, dan wanneer de feiten waaromtrent bewijsaanbod werd gedaan rechtstreeks het bestaan van de betwiste betalingen in speciën betroffen welke deze personen reeds als echt hadden geattesteerd.

Overwegende dat het middel het arrest niet verwijt aangenomen te hebben dat op grond van vermoedens kon bewezen worden dat de in de boeken van aanlegger ingeschreven sommen als betalingen in speciën boven de bedragen welke per checks uitgekeerd werden, met geen werkelijke betaling tot aanzuivering van een vermeerdering van de koopprijs van waren in verband stonden;

Overwegende dat uit de in het middel aangehaalde motieven van het arrest blijkt dat het hof van beroep de aangenomen vermoedens bepaalt waarop zijn beslissing steunt, en elk van de door aanlegger als tegenbewijs bijgebrachte bewijselementen in overweging heeft genomen, maar geoordeeld heeft dat zij niet van dien aard waren dat ze de bewijswaarde van de door de administratie aangevoerde elementen ontzenuwden en het bovendien de redenen te kennen gegeven heeft waarom het de door aanlegger voorgestelde onderzoeksmaatregelen overbodig heeft geacht;

Overwegende dat het arrest derhalve de motieven van de beslissing vermeld heeft en zo de eisen als het verweer van aanlegger beantwoord heeft;

Overwegende dat de rechter de bewijswaarde van de door de partijen ingeroepen vermoedens alsook de noodzakelijkheid van een aanvullende onderzoeksmaatregel soeverein beoordeelt;

Overwegende dat om de gevolgtrekkingen, welke aanlegger uit de door hem voorgelegde bescheiden beeerde af te leiden te weerleggen, het arrest aan die bescheiden geen betekenis verleent die met de beoordeelingen ervan onverenigbaar is;

Dat geen onderdeel van het middel kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

3de Kamer. — 8 sept. 1961.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Substituut-auditeur-generaal : M. Vliebergh.

Raadsheren : M.M. De Bock en Van Bunnan.

Advokaten : Mrs. Geairain en Falys.

Rijkspersoneel. — Bevordering. — Maatstaf.

Bij de keuze der verschillende kandidaten met gelijk signalement, mag de benoemende overheid rekening houden met het element « maturiteit » als de vrucht van administratieve ervaring en als corollarium van anciënniteit.

Brouwers Albert t/ Belgische Staat (Minister van Tewerkstelling en van Arbeid).

Arrest n° 8773.

Gezien het op 1 oktober 1960 ingediende verzoekschrift, waarbij Albert Brouwers de nietigverklaring

vordert van het in het Belgisch Staatsblad van 5 augustus 1960 bekendgemaakte koninklijk besluit van 9 mei 1960, dat Edouard Miesse benoemt tot hoofdingenieur-directeur;

Overwegende dat de directieraad van het ministerie van Arbeid op 23 maart 1960 zes kandidaturen voor de betrekking van hoofdingenieur-directeur bij het negende district van de technische inspectie der administratie van de arbeidsveiligheid heeft onderzocht; dat hij met een eenparigheid van stemmen de eerstaanwezende ingenieur Edouard Miesse, in dienst gekomen op 29 september 1936, eerste heeft gerangschikt, daarna twee andere ambtenaren van nagenoeg gelijke waarde, maar met « minder anciënniteit en maturiteit dan de hr. Miesse »; dat hij eenparig heeft besloten « geen orde van rangschikking toe te kennen aan verzoeker en aan twee andere ambtenaren, die, ondanks hun hoedanigheden en beroepskennis, de onontbeerlijke maturiteit om naar een leidend ambt over te gaan, nog niet bezitten »; dat verzoeker, na kennis te hebben gekregen van de voorstellen van de directieraad, op 31 maart een bezwaarschrift heeft ingediend; dat de directieraad op 22 april heeft geoordeeld dat dit bezwaarschrift geen enkel nieuw element bijbracht, dat van aard was een wijziging van de opgemaakte rangschikking te rechtvaardigen; dat hij eenparig de vroeger opgemaakte rangschikking en motivering heeft bevestigd; dat de bestreden akte de kandidaat benoemt, die door de directieraad eerste was gerangschikt;

Overwegende dat verzoeker zich beroept op schending van artikel 71 van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende statuut van het Rijkspersoneel, en van de artikelen 20 en 22 van het koninklijk besluit van 7 augustus 1939 betreffende het signalement en de bevordering van het Rijkspersoneel in zover zijn titels en verdiensten niet in aanmerking genomen of met die van zijn collega's vergeleken zijn, in zover de directieraad hem niet gerangschikt heeft en in zover het advies van die raad « niet geïndividualiseerd was »; dat hij doet gelden, dat het oordeel van de directieraad berust op een particuliere maatstaf, de maturiteit, die het statuut niet kent en die niet vermeld is op de signalementstaaf; dat hij uiteenzet dat de maturiteit bestaat « in de algemene ontwikkeling, het inzicht in de dienst, de zin voor verantwoordelijkheid, initiatief en organisatie, in karaktervastheid en geschiktheid voor opleiding van het personeel », evenveel factoren waarvoor hij in zijn signalement de hoogste kwotering bekwaam;

Overwegende dat de directieraad zich diende uit te spreken over zes kandidaten met het signalement « Zeer goed »; dat uit de motivering van zijn advies blijkt, dat hij de « maturiteit » heeft beschouwd als de vrucht van administratieve ervaring en als corollarium van de anciënniteit; dat hij met die maatstaf rekening mocht houden om kandidaten met gelijk signalement te schiften; dat uit het dossier blijkt, dat verzoeker eerst op 1 juni 1952 bij de dienst technische inspectie in dienst is gekomen;

Overwegende dat de directieraad verzoekers kandidatuur niet heeft willen uitsluiten, aangezien hij uitdrukkelijk heeft vastgesteld dat alle kandidaten roeping hadden voor de betrekking, en het signalement « Zeer goed » bezaten; dat hij weliswaar, gelet op de gekozen maatstaf, heeft geoordeeld dat verzoeker, vergeleken met de op de eerste drie plaatsen gerangschikte kandidaten, ondanks zijn hoedanigheden en beroepskennis, « de onontbeerlijke maturiteit om naar een leidend ambt over te gaan » nog niet bezat, maar dat niet

mag worden beweerd dat hij hem van iedere bevordering heeft willen uitsluiten wegens zijn ongeschiktheid voor de betrekking; dat het bestreden advies moet worden uitgelegd als de uitdrukking van een orde van voorkeur, met dien verstande dat verzoeker, met twee andere ambtenaren, in die orde achteraan kwam; dat de Minister op die wijze niet misleid kan zijn geweest nopens de bedoelingen van de directieraad; dat de bestreden akte, door onder die omstandigheden de kandidaat te benoemen, die de directieraad eenparig als eerste had voorgedragen, de in het middel aangehaalde bepalingen niet heeft geschonden;

Besluit :

Artikel 1.

Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 6 juni 1961.

Voorzitter : M. Maraïte.

Raadsheren : M.M. De Vreese en Vanparijs.

Advokaat-generaal : M. Dehoon.

Advokaten : Mrs. Vandenbroecke en Puissant.
(Oudenaarde).

1. Beroep. — Interlocutoir vonnis, dat t.o.v. sommige beschikkingen als eindvonnis geldt. — Tweede vonnis dat een einde stelt aan het geschil. — Hoger beroep tegen dit eindvonnis. — Vervolgens hoger beroep tegen het eerste nimmer betekend vonnis. — Ontvankelijkheid.
2. Nietigheid van inleidend dagvaardingsexploot. — Artikel 61, 3°. W.B.Rv. — Opgeworpen vóór de rechter in hoger beroep. — Conclusie strekkende tot niet-ontvankelijkheid van de eis vóór de eerste rechter. — Betekenis en draagwijdte. — Vreemd aan de in hoger beroep ingeroepen nietigheid van exploit. — Middel niet ontvankelijk.
3. Rechterlijk gewijsde. — Minderjarige. — Vervolgingen vóór de kinderrechter. — Vrijspraak met ontslag van kosten. — Betekenis en draagwijdte. — Vordering voor de burgerlijke rechter tegen zelfde minderjarige en zijn voor hem burgerlijk aansprakelijke vader. — Ten laste gelegde feit, rechtsgrond van die vordering, identiek aan het « misdrijf geheten » feit, door de kinderrechter beoordeeld. — Gezag van het gewijsde. — Burgerlijke vordering niet ontvankelijk.
1. Wanneer een vonnis, ofschoon het in het gedeelte dat op de redengeving volgt als interlocutoir is aangemerkt, — waar het nl. aan de vader van een minderjarig kind, dat een ongeval veroorzaakte, toelaat te bewijzen dat hij aan zijn opvoedings- en bewakingsplicht heeft voldaan —, nochtans ook definitieve beslissingen treft, — waar het nl. in de loop van de motivering uitmaakt dat de vader enkel aangesproken wordt als persoonlijk aansprakelijk voor de handelingen of het verzuim van zijn minderjarig kind, en dat het feit van dit kind slechts voor één vierde oorzaak is van het ongeval, — dient dergelijk vonnis wat laatstvermeld punt betreft als eindvonnis te worden beschouwd : al wat de rechter over de feiten beslist maakt immers een beschikkend gedeelte uit, welke plaats het ook in het vonnis inneemt.

Het hoger beroep tegen zodanig vonnis en ten

aanzien van die beschikkingen diende derhalve niet te worden ingesteld tegelijk met het hoger beroep tegen een later uitgesproken eindvonnis; nu dit eerste vonnis nimmer betekend werd, is het hoger beroep waarmede het, na het beroep tegen het eindvonnis, aangevochten werd, ontvankelijk, evenals het incidenteel beroep, strekkende tot de afwijzing van elke foutieve gedraging van het kind.

2. Waar geïntimeerde (oorspronkelijk verweerder), in zijn derde conclusie vóór de rechter in hoger beroep, de nietigheid van het inleidend dagvaardingsexploot, op grond van artikel 61, 3° W.B.Rv., inroept, omdat de oorspronkelijke aanleggende partij geen onderscheid heeft gemaakt tussen de eis gericht tegen het kind vertegenwoordigd door zijn vader en de eis ingesteld tegen de vader als burgerlijk aansprakelijk voor zijn minderjarig kind, kan op deze exceptie niet worden ingegaan, daar hij dit middel niet opgeworpen heeft in eerste aanleg en aldaar zijn verweer ten gronde heeft voorgedragen. Weliswaar, heeft oorspronkelijk verweerder aan het slot van zijn eerste conclusie vóór de eerste rechter gevraagd de vordering « noch ontvankelijk, noch gegrond te verklaren », doch, gelet op de motivering van die conclusie, kon dit besluit geenszins de toepassing betreffen van voormeld artikel 61, 3° W.B.Rv.; het bedoelde het middel gehaald uit het gezag van het gewijsde van het in dezelfde aangelegenheid door de kinderrechter verleend vonnis, zoniet was het een nietszeggende formule.
3. Het vonnis van vrijspraak met ontslag van kosten gewezen door de kinderrechter t.a.v. de wegens het onvrijwillig veroorzaken van verwondingen vervolgde minderjarige, en van zijn als burgerlijk aansprakelijke gedagvaarde vader, impliceert noodzakelijk dat het feit, door de wet misdrijf genoemd, door de minderjarige niet werd gepleegd. Weliswaar, wanneer de kinderrechter, in de redengeving van zijn vonnis, overwogen heeft dat « het gebrek aan vooruitzicht of voorzorg in hoofde van de « minderjarige niet genoegzaam gekenmerkt is om aanleiding te geven tot een bewakings-, opvoedings- of behoevingsmaatregel », beduidt die beschouwing nog niet dat dit gebrek bestaat, doch kon dit motief ook betekenen dat het gebrek niet voldoende onderscheidend gebleken is. Nu echter de door het slachtoffer van het ongeval vóór de burgerlijke rechter aan de minderjarige ten laste gelegde onrechtmatige en schadeberokkenende gedraging in niets verschilt van het « misdrijf geheten » feit dat door de kinderrechter werd beoordeeld, wordt de vordering tot schadeloosstelling van het slachtoffer verhinderd door het gezag van gewijsde van het vonnis van de kinderrechter, dat zowel geldt op strafrechtelijk als op burgerlijk gebied.

Bekaert en Peeters t/ Aelvoet.

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;
Gezien de stukken, o.m. de uitgiften van de aangevochten vonnissen verleend door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde op 16 december 1953 en 29 juni 1954;

Overwegende dat de zaken, ingeschreven onder de nummers 7402 en 7403 van de algemene rol betrekking hebben op twee vonnissen in dezelfde zaak gewezen, zodat het tweede vonnis de voltooiing was van de in het oudste vonnis aangevangen beslechting van hetzelfde geschil; dat zij derhalve zo innig verknocht zijn dat een goede rechtsbedeling vereist dat zij bij één arrest worden behandeld;

1) Overwegende dat appellanten op 23 mei 1955 betekend werd op 23 maart 1955;

dat, nu de dag waarop de betekenisakte gesteld werd niet meegeteld wordt in de termijn van beroep (artikel 1033 Rv.), het hoger beroep tijdig werd aangetekend;

dat het hoger beroep ook naar de vorm regelmatig is;

2) Overwegende dat het hoger beroep tegen het oudste vonnis dagtekent van 13 april 1956;

dat dit vonnis, alhoewel het in het gedeelte dat op de redengeving volgt als interlocutoir gekenmerkt is, nl. waar het aan geïntimeerde toelaat te bewijzen dat hij aan zijn opvoedings- en bewakingsplicht heeft voldaan, tevens definitieve beslissingen treft; dat het, bepaaldelijk in de loop van de motivering, uitmaakt dat geïntimeerde enkel aangesproken wordt als persoonlijk verantwoordelijk voor de handelingen of het verzuim van zijn minderjarig kind op grond van artikel 1384 B.W., en dat het feit van dit kind, slechts voor één vierde, oorzaak is van het ongeval waarvoor vergoeding gevorderd wordt; dat al wat de rechter over de feiten beslist, een beschikkend gedeelte uitmaakt, welke plaats het ook in het vonnis inneemt (Cass. II, 4, 1958, R.W. 1958-1959, kol. 1793);

dat, nu dit vonnis niet betekend werd en op sommige punten als eindvonnis voorkomt, het hoger beroep ten aanzien van die beschikkingen niet tegelijk diende ingesteld te worden met het hoger beroep tegen het eindvonnis d.d. 29 juni 1954;

dat het hoger beroep tegen het vonnis d.d. 16 december 1953 naar de vorm regelmatig is; dat het dienvolgens anderzijds geldig is voor zover het betrekking heeft op voormelde eindbeschikkingen;

Overwegende dat ook het incidenteel beroep, dat strekt tot de afwijzing van elke foutieve gedraging van het kind, ontvankelijk is;

3) Overwegende dat geïntimeerde te vergeefs in zijn derde conclusie voor het Hof opwerpt dat de oorspronkelijke aanlegster, eerste appellante, geen onderscheid heeft gemaakt tussen de eis gericht tegen het kind vertegenwoordigd door zijn vader en die ingesteld tegen de vader als burgerlijk verantwoordelijk voor zijn minderjarig kind en dat de dagvaarding dienvolgens nietig zou zijn op grond van artikel 61, 3° Rv.;

dat hij dit middel immers niet opgeworpen heeft in eerste aanleg en aldaar zijn verweer ten gronde heeft voorgedragen; dat, indien hij aan het slot van zijn eerste conclusie voor de eerste rechter vraagt de vordering «noch ontvankelijk noch gegrond te verklaren», zulks, gelet op de motivering van die conclusie, niet slaan kan op een toepassing van voormeld artikel 61, 3° Rv., doch ofwel het middel bedoelt, gehaald uit het gezag van gewijsde van het in dezelfde aangelegenheid door de Kinderrechter verleend vonnis, ofwel voorkomt als een nietszeggende formule;

4) Overwegende dat de Kinderrechter te Oudenaarde, voor wie Aelvoet Andrea vervolgd werd wegens onvrijwillig veroorzaken van verwondingen aan eerste appellante en voor wie geïntimeerde gedagvaard werd als burgerlijk verantwoordelijk voor zijn minderjarig kind, beide betrokkenen ontslagen heeft «van de vervolgingen zonder kosten»; dat hij zich tevens onbevoegd verklaarde om te vonnissen over de eis van eerste appellante als burgerlijke partij, dit alles bij vonnis d.d. 8 juli 1948;

dat hij, na omschreven te hebben welke onvoorzichtigheid tegen het kind «zou kunnen weerhouden worden», betoogt dat, nu gebleken is dat het kind tijdig en behoorlijk verwittigd werd van de aankomst van

de burgerlijke partij «het gebrek aan vooruitzicht of voorzorg in hoofde van Aelvoet Andrea niet genoegzaam gekenmerkt is om aanleiding te geven tot een bewakings-, opvoedings- of behoedingsmaatregel»;

Overwegende dat ingevolge artikelen 16, 17 en 24 van de wet op de kindbescherming een van de wettelijk voorziene maatregelen dient getroffen te worden, alsook veroordeling tot de kosten en, «zo er grond voor is» tot schadevergoeding moet worden uitgesproken telkens een feit «misdrijf geheten» tegen de minderjarige bewezen is;

dat de vrijspraak met ontslag van kosten dienvolgens noodzakelijk insluit dat het feit, dat door de wet misdrijf genoemd wordt, door de minderjarige niet werd begaan;

dat daarenboven de redengeving van het vonnis van de Kinderrechter niet strijdig is met deze betekenis van de uitgesproken beschikkingen; dat de aanhaling dat «het gebrek aan vooruitzicht of voorzorg niet genoegzaam gekenmerkt is» nog niet beduidt dat dit gebrek bestaat, doch ook kan betekenen dat het niet voldoende onderscheidend gebleken is;

Overwegende dat de onrechtmatige gedraging van Aelvoet Andrea, die door appellanten in onderwerpelijk geding ingeroepen wordt als oorzaak van de schade waarvan zij vergoeding vorderen, in niets verschilt van het «misdrijf geheten» feit dat door de Kinderrechter werd beoordeeld; dat de huidige vordering dienvolgens verhinderd wordt door het gezag van gewijsde van het vonnis van de Kinderrechter te Oudenaarde d.d. 8 juli 1948, dat zowel geldt op strafrechtelijk als op burgerlijk gebied; dat, betreffende de burgerlijke vordering dient in achtgenomen te worden dat de Kinderrechter niet enkel over de bevoegdheid uitspraak deed maar ook over de grond van het geschil, vermits hij zich enkel onbevoegd verklaarde omdat het feit «misdrijf geheten» niet bewezen was (vgl. Cass. 11-4-1958, hierboven reeds aangehaald);

Om die redenen :

Het Hof, wijzend op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare terechtzitting advocaat-generaal De Hoon in zijn advies;

Stelt vast dat, nu Aelvoet Andrea meerderjarig geworden is, appellanten hun besluiten tegen haar persoonlijk hernemen en Aelvoet Andrea zelf in persoon verschijnt, dit alles voor zover de vordering tegen laatstgenoemde persoonlijk gevoerd wordt;

alle andere en meer omvattende besluiten verwerpend als niet gegrond of ontoereikend.

Voegt samen de zaken ingeschreven onder nummers 7402 en 7403 A.R.;

verklaart appellanten ontvankelijk, doch niet gegrond in hun hogere beroepen tegen beide vonnissen;

Verklaart het incidenteel beroep ontvankelijk en gegrond;

Doet het aangevochten vonnis d.d. 16 december 1953 teniet en, opnieuw wijzend, verwerpt de vordering van Bekaert Agnes als niet ontvankelijk;

Stelt vast dat dienvolgens het vonnis d.d. 29 juni 1954 vervalt;

Verwijst appellanten in de kosten van de twee instanties;

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Mr. Cruyt, pleitbezorger, die ter terechtzitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

12e Kamer. — 7 november 1961.

Voorzitter : M. Servais.

Eerste Substituut-Procureur des Konings :

M. de Thibault de Boesinghe.

Advokaten : Mrs. Lindemans en Fayat.

Gemeentelijke wegenlasten. — Rechtstreekse belasting. — Onbevoegdheid van de rechter.

Een gemeentelijke verhaalbelasting voor bestrating en aanleg van gaanpaden ten laste van de aanpalende eigenaars heeft een rechtstreeks karakter. Zulke belasting hangt immers af van de ligging van een goed en niet van een min of meer kortstondig feit.

De in het gemeentelijk taksreglement gebruikte term « indirecte belasting » kan de rechtstreekse aard van de belasting niet wijzigen.

De burgerlijke rechter is derhalve onbevoegd om kennis te nemen van het verzet tegen tasatie, dwangbevel en aanmaning.

Gezien in regelmatige vorm voorgelegd :

1) het vonnis waartegen beroep, op tegenspraak tussen partijen gewezen door de Heer Vrederechter van het Kanton Wolvertem, d.d. 27 oktober 1960 — vonnis waarvan geen akte van betekening wordt voorgelegd;

2) de akte van beroep, betekend door het ambt van deurwaarder Vanderperren, verblijvende te Brussel, dd. 25 april 1961;

Gehoord partijen in hun middelen en uitleg, en gezien geschreven besluiten door hen ter zitting genomen;

Overwegende dat het beroep, in de wettelijke vormen en termijnen ingediend, reeglmatic is naar de vorm;

Dat het als ontvankelijk voorkomt, en dat zijn ontvankelijkheid trouwens niet betwist wordt;

Overwegende dat de eis er toe strekt te doen zeggen:

1) dat een totaal bedrag van 6.820 frank door appellante gevorderd, ten titel van taksen van bestrating en gaanpad, niet verschuldigd is, en dat geïntimeerde niet verplicht kan worden deze taksen te betalen;

2) dat de dwangbevelen en aanmaningen uitgaande van appellante nietig zijn naar de vorm en geen uitwerking kunnen hebben;

Overwegende dat partijen voor de eerste Rechter niet nopens de grond van de zaak gepleit hebben, doch alleen nopens de kwestie te weten of de Vrederechterbank bevoegd is « ratione materiae » om van de zaak kennis te nemen;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat de geëiste verhaalbelastingen op het reglement der gemeente Wemmel van 3 september 1954 steunen;

Dat artikel 2 van dit Reglement ze weliswaar als « indirecte belastingen » kwalificeert, maar dat zulke kwalificatie aan gezegde taksen deze aard niet kan geven, alhoewel zij gebeurlijk als een element zou mogen weerhouden worden voor het beoordelen van de bedoeling van de Gemeente en van de draagwijdte van de reglementering;

Overwegende doch, dat de taksen van « bestrating » en « gaanpad » volgens het reglement, op een duurzame toestand slaan, d.i. de toestand van de goederen rakende aan de rooilijn van een weg, langs welke deze goederen een uitweg hebben; (Cassatiehof, 23 december 1905, Pas. 1906, I, 65); (Cassatiehof, 24 oktober 1957, pas. 1958, I, 70 met het advies van de Heer Advocaat-Generaal Granshof van der Meersch);

Dat, inderdaad, kwestieuze verhaalbelastingen van

de ligging van het goed afhangen en niet van een min of meer kortstondig feit;

Dat het eenvoudig bezitten van een bebouwd of onbebouwd goed aanleiding geeft tot het opheffen van de zogezegde « indirecte » taks voorzien in artikel 2; (artikels 1, 2, 6); dewelke dus een rechtstreekse taks is;

Overwegende dat de Vrederechterbank onbevoegd was om van de zaak kennis te nemen; (wet van 22 juni 1865, artikel 1);

Om deze redenen,

De Rechtbank :

Gelet op artikels 4, 24, 40 en 41 van de wet van 15 juni 1935, op het gebruik der talen is gerechtszaken;

Gehoord, de Heer de Thibault de Boesinghe, eerste Substituut Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies, in openbare zitting gegeven;

Rechtsprekende na tegenspraak, in graad van beroep;

Alle andere besluiten, als ongegrond verwerpend;

Ontvangt het beroep;

Verklaart het gegrond;

doet het vonnis waartegen beroep te niet;

Hervormende,

Zegt dat de Vrederechterbank onbevoegd was om van de zaak kennis te nemen;

Verwijst geïntimeerde in de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer — 8 februari 1961.

Rechters : M.M. Temmerman, Dhanens, Soetaert.

Openbaar Ministerie : M. Cauwe.

Advocaat : Mrs. Bouckaert.

1. Openbaar ministerie. — Burgerlijke zaken. — Recht tot vordering.

2. Erkenning door Nederlander van een in België bij een Belgische vrouw in overspel geteeld kind. — Openbaar ministerie. — Vordering tot nietigverklaring van erkenning. — Ontvankelijkheid.

3. Gevolgen van deze nietigverklaring ten aanzien van de nationaliteit van het kind. — Artikel 2, par. 1 van het K.B. van 14 december 1952 toepasselijk.

1. Op grond van artikel 46 der wet van 20 april 1810, vermag het openbaar ministerie, in burgerlijke zaken, ambtshalve op te treden, zelfs in andere gevallen dan deze uitdrukkelijk door de wet voorzien, n.l. om de vernietiging na te streven van een toestand die de openbare orde derwijze schendt dat hij niet kan geduld worden en er noodzakelijk een einde dient aangesteld te worden. Het behoort de Rechtbank te onderzoeken of de bedoelde toestand al dan niet onduidelijk is voor de openbare orde.

2. De erkenning door een Nederlander van een in België bij een Belgische vrouw in overspel verwekt kind dat door die erkenning de Nederlandse nationaliteit bekomt, brengt mede dat, naar Nederlands recht, deze erkenning volstrekt nietig is, zodat dit kind in Nederland de naam van zijn moeder draagt en tevens haar nationaliteit heeft (de Belgische), terwijl het in België bekend staat onder de naam van zijn vader en als Nederlander wordt beschouwd. Door deze dubbelzinnige toestand wordt de openbare orde op onduidelijke wijze geschonden en is de door het openbaar ministerie ingestelde vordering

tot nietigverklaring van deze erkenning derhalve ontvankelijk.

3. Ingevolge de nietigverklaring van de door een Nederlander in België gedane erkenning van een in België uit een Belgische vrouw geboren natuurlijk kind, verliest dit kind de Nederlandse nationaliteit en bekomt het deze die zijn moeder bezat op de dag van de door haar gedane erkenning (art. 2, par. 1 van K.B. 14 december 1932).

Openbaar Ministerie t./ H... Hermanus en H... Frank.

Overwegende dat, hoewel behoorlijk opgeroepen, de gedaagde H. Hermanus geen pleitbezorger heeft gesteld;

Gezien de stukken;

Overwegende dat de vordering strekt tot de nietigverklaring van de ten behoeve van de verweerder door de gedaagde gedane erkenning bij akte van de burgerlijke stand te Gent op 2 mei 1939, ingeschreven in de registers van de geboorteakten van die stad, alsmede van de melding betreffende die erkenning gedaan op 5 mei 1939 op de kant van de geboorteakte van de verweerder door de ambtenaar van de burgerlijke stand te Antwerpen, alsook tot het bevelen van de wettelijk vereiste overschrijvingen en meldingen met de veroordeling van de gedaagden in de kosten, en dit op grond van het feit dat de bedoelde erkenning gedaan werd niettegenstaande de verweerder geboren werd pas één maand na de ontbinding door echtscheiding van het eerste huwelijk van de gedaagde (d'e nadien, nl. op 25 september 1940, een tweede huwelijk aanging met de moeder van de verweerder), zodat komt vast te staan dat het kind in kwestie uit overspelige betrekkingen geboren werd hetgeen medebrengt dat de erkenning ervan en de daaropvolgende wettiging geschied zijn in strijd met de wet (art. 331 en 335 B.W.); dat, bij tegenvordering, de verweerder vraagt te doen zeggen voor recht dat hij de Belgische nationaliteit verkrijgt vermits zijn moeder ten tijde van de erkenning deze nationaliteit bezat en tevens dat het tussen te komen vonnis uitvoerbaar bij voorraad zou verklaard worden;

Overwegende dat, hoewel de vordering door de verweerder wordt aanvaard terwijl de gedaagde verstek laat gaan, de ontvankelijkheid ervan dient nagegaan te worden daar, voor het ambtshalve optreden van het openbaar ministerie in burgerlijke zaken en in gevallen, zoals in casu, die niet uitdrukkelijk door de wet zijn voorzien, het niet volstaat zonder meer een reden van openbare orde in te roepen, doch, dat daarbij moet komen dat de toestand waarvan de vernietiging wordt nagestreefd niet enkel private belangen in 't gedrang brengt maar ook de openbare orde op onduidelbare wijze moet schenden in voege dat noodzakelijk een einde eraan dient te worden gesteld (zie Cass. 2 maart 1923, Pas. 1923, I 243 + conclusies P.G. Leclercq; Cass. 3 mei 1958, Pas. 1958, I, 968, en R.C. J.B. 1959, 229 + noot de Harven; Ber. Gent, 25 febr. 1956, R.W. 1956-1957, III en R.C.J.B. 1957, 179);

Overwegende dat, indien in principe de afstamming (wettige of natuurlijke) private belangen raakt en het gebied ervan gesloten blijft voor het openbaar ministerie (zie De Page, deel I, nrs. 261 in fine en 1146 in fine) er echter daarmede verbandhoudende toestanden kunnen bestaan, die derwijze storend zijn, dat hun behoud in 't belang van de familiale ordening hun storing van de maatschappelijke ordening niet kan wettigen zodat, om de daardoor teweeggebrachte schending van de openbare orde te bestrijden, het

openbaar ministerie gerechtigd is ambtshalve op te treden;

Overwegende dat het de Rechtbank behoort te onderzoeken of, door het bestaan van de onderwerpelijke toestand, de openbare orde werkelijk op onduidelbare wijze wordt geschonden;

Overwegende dat de nietigheid wordt nagestreefd van de door de gedaagde op 2 mei 1939 gedane erkenning van de verweerder, die ingevolge deze erkenning en opeenvolgende wettiging, de nationaliteit bezat van zijn vader die Nederlander is; dat, overeenkomstig art. 3 B.W., de wetten betreffende de staat van de personen, de vreemdelingen in België volgen, tenzij deze wetten met de Belgische openbare orde strijdig zouden zijn (Cass. 19 januari 1882, Pas. 1882, I, 36);

Overwegende dat, nu blijkt dat de verweerder geboren werd één maand na de ontbinding door echtscheiding van het eerste huwelijk van de gedaagde met een andere vrouw dan zijn moeder, hij aldus in overspel werd verwekt;

Overwegende dat art. 343/2 Ned. B.W. bepaalt dat een in overspel geteeld kind door zijn vader niet kan erkend worden; dat, naar Nederlands recht, de erkenning van een overspelig kind volstrekt nietig is, zelfs zonder dat zij langs de weg van betwisting door een belanghebbende is teniet gedaan en dat zij, dienvolgens, geen kracht kan hebben (H.R. 21 mei 1943, N.J. 1943, nr. 473);

Overwegende dat dit uitlegt waarom de verweerder in Nederland — inachtgenomen de Belgische nationaliteit van zijn moeder en de nietigheid van de erkenning door zijn Nederlandse vader — als zijnde van Belgische nationaliteit wordt beschouwd en dat hij aldaar onder de naam van zijn moeder (K...) en niet onder die van zijn vader bekend staat, terwijl hij in België als Nederlander wordt aangezien onder de naam van H..., hetgeen trouwens blijkt uit de medegedeelde stukken;

Overwegende dat daardoor ongetwijfeld een dubbelzinnige toestand in het leven wordt geroepen die de openbare orde stoort, daarbij niet kan worden geduld en waaraan een einde dient gesteld te worden; dat de vordering op verzoek van het openbaar ministerie ingesteld derhalve ontvankelijk is;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat deze vordering ook gegrond voorkomt;

Overwegende dat, in verband met de tegenvordering van de verweerder, overeenkomstig art. 2, par. 1 van K.B. 14 december 1932 betreffende de nationaliteit, het natuurlijk kind waarvan de moederlijke afstamming tijdens zijn minderjarigheid wordt vastgesteld, de staat van zijn moeder volgt op de dag van de akte van erkenning; dat vaststaat dat, op het ogenblik van de erkenning van de verweerder door zijn moeder K... op 4 mei 1939 voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Antwerpen, deze de Belgische nationaliteit bezat met het gevolg dat, in geval van nietigverklaring van de litigieuze erkenning door de vader (Nederlander) de verweerder de Belgische nationaliteit, nl. deze van zijn moeder bekomt; dat de tegenvordering dan ook gegrond voorkomt;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gelet op de artikelen 2, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Verleent verstek tegen de gedaagde H... die niet verschijnt;

Verklaart de vordering ontvankelijk;

Rechtdoende, alle andere conclusies van de hand wijzende;

Verklaart voor nietig de erkenning voor H... Hermanus van het kind met name Fr..., geboren te Antwerpen op 9 maart 1939, gedaan bij akte voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Gent op 2 mei 1939, ingeschreven op laatstgemelde datum in de registers van de geboorteakten van de stad Gent over het jaar 1939, aktenummer 57;

Verklaart eveneens voor nietig de melding van deze erkenning gedaan op 5 mei 1939, aktenummer 751, gedaan op de kant van de geboorteakte van het kind Fr..., ingeschreven in de registers van de geboorteakten van de stad Antwerpen op 10 maart 1939;

Beveelt dat het beschikkend gedeelte van het onderhavig vonnis zal overgeschreven worden in de lopende registers van de geboorteakten van de stad Gent, dadelijk na het afleveren van het afschrift ervan aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand; voorts, dat aantekening ervan zal gedaan worden op de kant van de reeds gemelde akte van erkenning ingeschreven over het jaar 1939, op 2 mei, alsmede in de jaarlijkse en tienjaarlijkse tabellen;

Beveelt eveneens dat melding ervan zal gedaan worden op de kant van de reeds gemelde geboorteakte ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand van de stad Antwerpen, over het jaar 1939, op 10 maart alsmede in de jaarlijkse en tienjaarlijkse tabellen;

Doet verbod aan de bewaarders van de onderwerpelijke akten, op straf als bij wet bepaald, voortaan nog afschriften of uittreksels ervan af te leveren, tenzij met vermelding van de hierbij uitgesproken nietigverklaringen;

En, statuerende ten aanzien van de tegenvordering, stelt vast dat de verweerder, naar de staat van zijn moeder, van Belgische nationaliteit is;

Veroordeelt de eerste gedaagde H... Hermanus in de kosten;

Acht geen termen aanwezig om dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer — 14 februari 1961.

Voorzitter: M. Van Hove.

Rechters: M.M. Serck en Van Bever.

Openbaar Ministerie: M. Cauwe.

1. Openbaar ministerie. — Burgerlijke zaken. — Recht tot vordering. — Artikel 46 van de Wet van 20 april 1810. — Begrip openbare orde.

2. Beslissing van de familieraad voorgezeten door een daartoe zonder macht of bevoegdheid zijnde persoon. — Openbaar ministerie. — Vordering tot nietigverklaring. — Niet-ontvankelijkheid.

1. Op grond van artikel 46 der wet van 20 april 1810, vermag het openbaar ministerie, in burgerlijke zaken, ambtshalve op te treden zelfs in andere gevallen dan deze uitdrukkelijk door de wet voorzien, doch niet in alle gevallen die de openbare orde raken, maar slechts in die waar de openbare orde in gevaar wordt gebracht door onduldare concrete toestanden waaraan een einde moet gemaakt worden. Het begrip « openbare orde » bedoeld in artikel 46 der wet van 20 april 1810 is enger dan naar gemeen recht.

2. De nietigheid van een beraadslaging van de familie-

raad die niet gehouden werd onder voorzitterschap van de vrederechter of zijn plaatsvervanger — doch van een persoon die de hoedanigheid van plaatsvervangend vrederechter niet meer bezit — kan door ieder belanghebbende derde worden gevorderd. Het openbaar ministerie is daartoe echter niet ontvankelijk, vermits een dergelijke beraadslaging niet indruist tegen de openbare orde.

Openbaar Ministerie t./

N... I., W... R., F... J., D... O., D... F. en V... Y.

Overwegende dat, hoewel behoorlijk opgeroepen, de gedaagden geen pleitbezorger hebben gesteld;

Overwegende dat de vordering, ingesteld op grond van artikel 42, 2e lid in fine van de wet van 20 april 1810, strekt tot het horen zeggen voor recht dat de beraadslaging van de familieraad gehouden op 17 september 1960, waarbij de voogdij ingericht werd over de minderjarige N... L., nietig is en zonder waarde, omdat die familieraad voorgezeten was door « een daartoe zonder macht of bevoegdheid zijnde persoon »;

Overwegende dat het hier gaat over de heer V... J., advocaat bij het Hof van Beroep en plaatsvervangend adjunct-referendaris bij de rechtbank van Koophandel te Gent, die, nadat hij reeds tot het laatstvermeldt ambt benoemd werd en in die hoedanigheid op 20 maart 1960 de eed aflegde, de bewuste familieraad toch nog opgeroepen en voorgezeten heeft in de hoedanigheid van plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het eerste kanton Gent, ambt waartoe hij op 23 januari 1937 benoemd werd en in de hoedanigheid waarvan hij op 5 februari 1937 de eed aflegde;

Overwegende dat in de dagvaarding betoogd wordt dat de heer V... sedert zijn eedaflegging als plaatsvervangend adjunct-referendaris de hoedanigheid van plaatsvervangend vrederechter verloren heeft, zodat de bewuste familieraad niet zou voorgezeten geweest zijn door een vrederechter, hetgeen nochtans doorgaans — en blijkbaar terecht — wordt beschouwd als een substantiële vormvereiste voor de geldige samenstelling van een familieraad (zie R.P.D.B., V^o Minorité, Tutelle, Emancipation n° 397; Laurent T. IV, n° 430 en 472; De Page T. II, n° 119; Aubry et Rau, T. I, par. 96, p. 619, en Planiol et Ripert, T. I, nrs. 450 en 458);

Overwegende dat, zelfs indien mocht aangenomen worden dat het miskennen van die vereiste indruist tegen de openbare orde en de volstrekte nietigheid van de beraadslaging van de familieraad tot gevolg zou hebben (zie R.P.D.B., eodem verbo, ib. en nr. 595 en 537; Laurent, ibid; Aubry et Rau, ibid.; Planiol et Ripert, ibid.; contra: De Page, T. II, 36 B en 39 bis, en T. I, 91 bis A en 175 B; R.P.D.B., V^o Ministère public nr. 289); daaruit nog niet noodzakelijk volgt dat, net zoals ieder belanghebbende derde, het openbaar ministerie de nietigverklaring van die beraadslaging zou vermogen te vervolgen;

Dat immers het zelfstandig vorderingsrecht van het openbaar ministerie in burgerlijke zaken geregeld wordt door artikel 46 van de wet van 20 april 1810 en het begrip van de in fine van dit artikel bedoelde openbare orde enger is dan naar gemeen recht (zie De Page, T. II, nr. 789 en T. I, nr. 91 bis C; Braas, Proc. civ. t. I, nrs. 114 en 115); dat inderdaad, luidens de vrijwel eensgezinde Belgische rechtsleer en rechtspraak, het openbaar ministerie krachtens dit artikel niet vermag op te treden in alle gevallen die de openbare orde raken, doch slechts in die waar

de openbare orde in gevaar wordt gebracht door onduidelbare concrete toestanden waaraan een einde moet gesteld worden (zie R.P.D.B., Ve Ministère Public, n° 211; Les Nouvelles, Organisation Judiciaire n° 96; Braas, *ibid.*; De Page, *Complém. t. I*, nr. 91 bis C en de aldaar in voetnoot aangehaalde cassatiearresten; Graulich, noot onder Ber. Luik 10 juni 1943, R.C.J.B. 1949, blz. 42; Fr. Rigaux, *L'étendue de droit d'action en matière civile conféré au Ministère Public par l'article 46 de la loi du 20 avril 1810*, Ann. Dr. Sc. Pol. 1956, p. 273; Verbr. 3 mei 1958, R.C.J.B. 1959, 229 met noot van de Harven; Ber. Gent 25 februari 1956, R.C.J.B. 1957, 179; Ber. Brussel 14 december 1957, Pas. 1958, II, 78; Rb. Gent 30 juni 1960, R.W. 1960-1961, kol. 340);

Overwegende dat men zich ter zake vruchteloos afvraagt in welk opzicht de door de aangevochten beraadslaging geschapen toestand een gevaar inhoudt voor de openbare orde;

Dat dit zeker niet bestaat in het feit dat de minderjarige N... L., overeenkomstig 's lands wettelijk stelsel van bescherming van onbekwamen, voortaan door een voogd en een toeziende voogd zal vertegenwoordigd zijn;

Dat het feit dat de aldus ingerichte voogdij blijft berusten op een zobeweerde nietige beslissing van de familieraad, weliswaar tot gevolg zou hebben dat een met de openbare orde strijdige beslissing in stand gehouden wordt, maar dat terzake in de concrete gevolgen van dit in standhouden geen enkel gevaar voor de openbare orde blijkt te schuilen;

Dat dit gevaar ook niet bestaat in de mogelijkheid dat een derde steeds die beslissing en de handelingen van de voogd of de toeziende voogd zou kunnen aanvechten nu die derde daartoe toch van een eigen belang zou moeten doen blijken en men 's lands wettelijk stelsel van bescherming van minderjarigen toch niet zo strak moet opvatten dat het van uit het standpunt van de openbare orde niet duldbaar zou zijn dat de minderjarigen niet steeds beveiligd zouden zijn tegen de rechtmatige belangen van derden;

Overwegende ten slotte dat het ternauwernood dient gezegd te worden dat het beweerde onwettig cumuleren van twee rechterlijke functies, hoezeer dit ook een voor de openbare orde onduidelbare toestand zou zijn, ter zake niet in aanmerking kan komen als rechtstreekse grond van de vordering, nu de daarbij beoogde nietigverklaring slechts de beraadslaging van de familieraad betreft en het deze laatste is die zou moeten indruisen tegen de openbare orde, in de zin zoals hierboven gezegd werd, opdat de vordering ontvankelijk zou zijn;

Overwegende dat, uit wat voorafgaat volgt dat de vordering van het openbaar ministerie niet ontvankelijk is;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gelet op de artikelen 2, 37 en 41 der wet van 13 juni 1935;

Alle andere conclusiën van de hand wijzende;

Verleent verstek tegen de gedaagden, bij nalatigheid om te verschijnen;

Verklaart de eis niet ontvankelijk;

Zegt dat de kosten ten laste zijn van de staat.

POLITIERECHTBANK TE BOOM

12 december 1961.

Voorzitter : M. Monballiu.

Advocaat : Mr. J. Mertens de Wilmars.

Politie van de melkhandel. — K.B. van 31 maart 1954. — Draagwijdte van artikel 24. — Niet-toepaselijkheid op het vervoer van ledige kruiken.

Het vervoer van ledige kruiken naar de landbouwer valt niet onder de door het K.B. strafbaar gestelde handelingen.

O.M. t./ E... en N.V. D...

Overwegende dat betichte vervolgd wordt om, bij inbreuk op artikel 24 van het Koninklijk Besluit van 31 maart 1954 betreffende de handel in koemelk, op de openbare weg een voertuig in het verkeer te hebben gebracht, geladen met recipiënten, dienstig voor het vervoer en de bewaring van hoefmelk, waarvan er drie aan de binnenkant beroest waren.

Overwegende dat betichte het ten laste gelegde feit betwist;

Overwegende dat uit de gegevens van de zaak blijkt dat de aangestelde van betichte, op het ogenblik dat de overtreding werd vastgesteld, ledige melk-kruiken vervoerde naar de landbouwers om er de volle af te halen en ze om te wisselen tegen de ledige;

En dat bij drie van deze kruiken, ofschoon duidelijk merkbaar was dat ze gespoeld en gereinigd waren, niettemin, wanneer met de vingers over de binnenwand ervan werd gewreven, sporen van roest aan de vingers bleven kleven;

Overwegende dat het overeenkomstig artikel 24 van hoger vermeld Koninklijk Besluit verboden is voor de bewerking, de behandeling of de bewaring van melk of vloeibare melkderivaten recipiënten te gebruiken die beroest zijn, of waarvan de wanden ruw zijn;

En dat het overeenkomstig artikel 25 van dit koninklijk besluit eveneens verboden is deze recipiënten te gebruiken voor de verkoop of de levering van melk of vloeibare melkderivaten;

Overwegende dat betichte terecht laat gelden dat het terzake vastgestelde vervoer van ledige kruiken naar de landbouwer niet onder de door het Koninklijk Besluit strafbaar gestelde handelingen valt;

Dat het ten laste gelegde feit derhalve niet bewezen is;

Gezien de bepaling van art. 28, 38, 40, 44, 50, 58, 85 van het strafwetboek; art. 152, 161, 162 van het wetboek van strafvordering; art. 11, 16, 21, 31 tot 37, 41 der wet van 15 juni 1935.

Om deze redenen,

en bij toepassing van art. 159 W.S.V. aangeduid door de Voorzitter,

Spreekt de rechtbank betichte vrij zonder kosten en stelt de burgerlijk aansprakelijke partij buiten zaak eveneens zonder kosten.

BOEKBESPREKING

Jacques BELLON. — Droit pénal soviétique et droit pénal occidental. Leur évolution. Leurs tendances.
— Publié avec le concours du Centre national de la recherche scientifique. — Editions de Navarre, Parijs. 1961. 220 p.

De auteur van dit boek is raadsheer in het Hof van Beroep te Parijs. Zeldzaam fenomeen bij de Franse juristen, is hij de Russische taal machtig en heeft hij bijgevolg rechtstreeks toegang tot de bronnen van het hedendaagse Sovjet-recht. Het boek van zijn hand, waarin hij het tegenwoordig Russisch strafrecht vergelijkt met datgene der westerse landen, wekt dus vanzelfsprekend een intense belangstelling. Dit is des te meer het geval daar de heer Bellon regelmatig medewerker is van het befaamd Instituut voor vergelijkend recht der universiteit van Parijs, waar hij zich zeer actief bezighoudt met het verspreiden van de kennis der toestanden op juridisch gebied in de Sovjet-Unie.

Het thans verschenen werk is des te meer van aard de lezers te interesseren, daar het blijkt geeft van een diep en enigszins pijnlijk meningsverschil tussen de auteur en een van de grootste Franse juristen van deze dag, de heer Marc Ancel, raadsheer in het Hof van Cassatie te Parijs die een van de leidende krachten is van het Institut de droit comparé.

Buiten de menigvuldige boeken, die Marc Ancel gewijd heeft aan het vergelijkend recht en aan het strafrecht, heeft hij in de laatste jaren bijzonder faam verworven door zijn medewerking aan de strafrechtelijke «School van het sociaal verweer», die zo wat de jongste strekking vertegenwoordigt op strafrechtelijk gebied. Het is de heer Marc Ancel die in 1954 het zeer belangrijk boek heeft gepubliceerd «La défense sociale nouvelle», waarin hij met een bewonderingswaardig synthetisch vermogen de grote doelstellingen heeft uitgestippeld welke de school van het sociaal verweer nastreeft. De aanhangers van deze richting hebben in de laatste jaren heel wat gepubliceerd en meerdere congressen gehouden, doch geen enkele bijdrage op dit gebied kan vergeleken worden met het gave en hoogstaande boek van Marc Ancel, dat als het ware het onderwerp volledig uitput en met een ongeëvenaarde helderheid de wezenlijke kenmerken van deze school uiteenzet.

Het was nu de bedoeling van Jacques Bellon de jongste tendenzen van het westers strafrecht te vergelijken met de meest recente strekkingen die zich op hetzelfde terrein voordoen in Sovjet-Rusland. Voor het westen acht hij deze voornamelijk belichaamd in de theorie der school van het sociaal verweer terwijl hij ze voor het oosten best uitgestippeld vindt in de nieuwe «grondslagen» voor het strafrecht en de strafvordering, die in 1958 door de opperste Sovjet der U.S.S.R. waren aanvaard.

Het lag daarom voor de hand dat de auteur aan de heer Marc Ancel had gevraagd wel een inleiding te willen schrijven voor zijn boek, wat deze hem dan ook had toegezegd. De grote verrassing is nu dat, in de plaats van de beloofde inleiding, het boek begint met de reproductie van een uitvoerig schrijven, dat Marc Ancel aan J. Bellon heeft gericht, waarin op categorieke wijze wordt verklaard dat, na van de tekst van het boek kennis te hebben genomen, het hem niet mogelijk is er zijn instemming mee te betuigen en er een voorwoord voor te schrijven.

Marc Ancel verwijt Jacques Bellon de bedoelingen

van de school voor sociaal verweer volkomen verkeerd te hebben voorgesteld en tussen deze school en het modern Russisch strafrecht een parallel te hebben getrokken die hij op de stelligste wijze dient af te keuren.

Een boek dat met dergelijke heftige betwisting begint is vanzelfsprekend van aard de belangstelling van de lezer in de hoogste mate te prikkelen. Men leest het dan ook met passie om zich een idee te kunnen vormen over de vraag wie van beide antagonististen gelijk zou hebben.

Het boek van de heer Jacques Bellon is zeer logisch en systematisch opgevat. Hij geeft eerst een uiteenzetting van de algemene beginselen, die het Sovjet-recht kenmerken. Volgens zijn eigen verklaring laat hij zich hierbij hoofdzakelijk leiden door het voortreffelijk werk, dat over het Sovjet-recht werd geschreven door Prof. René David in samenwerking met John Hazard «Le droit soviétique», dat in 1954 te Parijs verscheen. Hoe merkwaardig dit werk ook moge zijn, toch mogen wij het betreuren dat de heer Bellon, die door zijn kennis van de Russische taal onmiddellijk toegang heeft tot de oorspronkelijke documentatie, die overvloedig aanwezig is in het Institut de droit comparé te Parijs, deze brede bronnen niet heeft benut en er zich hoofdzakelijk toe beperkt heeft een samenvatting te geven van het werk van David en Hazard. Als dusdanig is echter deze samenvatting uitmuntend. Zij geeft kortbondig een zeer duidelijk beeld van de grote lijnen die het Sovjet-recht beheersen. De principes waarop het Russisch systeem berust schieten hun wortelen hoofdzakelijk in de politieke ideologie met de verwikkeling van het communisme als uiteindelijk doel en de planificatie als middel daartoe. Het recht, waarin het formalisme volkomen misprezen wordt, heeft als taak bij de massa een sociale houding aan te kweken, die het meest geschikt zal zijn om de uitvoering van het plan te vergemakkelijken en wanneer eenmaal deze sociale houding bewust zal aanvaard zijn geworden door de Sovjet-burgers, zal het recht zijn reden van bestaan verloren hebben en kunnen verdwijnen.

Na deze algemene uiteenzetting volgt de auteur, in twee afzonderlijke hoofdstukken, de evolutie van het strafrechtelijk systeem respectievelijk in de Sovjet-Unie en in de Europese landen.

Het beeld der evolutie van het Sovjet-strafrecht wordt ons geschetst volgens een goede systematiek. De auteur onderscheidt drie perioden, de eerste die gaat tot de verschijning van het Russisch strafwetboek in 1926, de tweede tot aan de dood van Stalin en de derde, die wij thans beleven en die aanleiding heeft gegeven tot het uitwerken der nieuwe strafrechtelijke beginselen. Elk van deze perioden wordt dan nog onderverdeeld in afzonderlijke kapitels. Telkens wordt de evolutie van het strafrecht in innig contact gebracht met de historische en politieke realiteiten die het lot van de Sovjet-Unie bepaald hebben, zo in de eerste periode achtereenvolgens het oorlogscommunisme en de nieuwe economische politiek (N.E.P.), in de tweede periode de laatste fase van de industrialisatie, deze van de collectivisering van de landbouw en de jaren van de tweede wereldoorlog en tenslotte de fase vanaf het einde der vijandelijkheden tot aan de dood van Stalin.

Bij deze uiteenzettingen vinden wij een overvloed van feitelijke gegevens en de auteur beschrijft de verschillende strafrechtelijke systemen die telkens de politieke evolutie hebben vergezeld. De heer Bellon leidt ons aldus zeer natuurlijk naar de laatste stand van het Sovjet-strafrecht, namelijk de «algemene grondslagen»

die op 25 december 1958 werden aangenomen door de opperste Sovjet, om als basis te dienen voor het algemeen deel der strafwetboeken van de verschillende republieken, grondslagen waarin men terugkomt tot het principe der wettelijkheid en waaraan men getracht heeft hoofdzakelijk een educatieve waarde toe te kennen.

Naast deze evolutie van de toestand in Rusland zet de auteur in grote lijnen de ontwikkeling uiteen van de strafstelsels, zoals deze zich in Europa heeft voorgedaan. Hier is het werk van de heer Jacques Bellon allerm minst origineel en hij geeft volkomen toe dat het enkel zijn bedoeling geweest is het bijzonderste weer te geven van de onovertroffen inleiding die raadshoofd Marc Ancel heeft geschreven voor de uitgave, door het Institut de droit comparé der universiteit van Parijs, van de verschillende Europese strafwetboeken. Deze bekende inleiding is zo voortreffelijk dat men te vergeefs een gelijkaardig werk zoekt dat ermee kan vergeleken worden. De samenvatting van Bellon dankt dan ook volledig al haar kwaliteiten aan het oorspronkelijk werk van Marc Ancel en voor hen die dit laatste niet kennen is de synthese, die in het hier besproken boek wordt gegeven, uiterst lezenswaard.

De conclusies getrokken uit dit overzicht, die reeds door Marc Ancel waren uitgestippeld, komen er op neer dat, in het vergelijkend recht, uiteindelijk zeer grote analogieën tussen de verschillende strafrechtssystemen worden gevonden en dat namelijk de diepe scheiding, die gewoonlijk gemaakt wordt tussen de continentale en de angelsaksische stelsels, niet kan gehandhaafd worden. De auteur legt er de nadruk op hoe steeds, achter de technische regel, de sociale en de economische drijfveer dient opgespoord te worden, hoe de juridische haarkloverijen betreffende poging, medeplichtigheid en dergelijke meer en meer hun belang verliezen en hoe de classificering van de delinquenten de plaats heeft ingenomen van deze der delicten en der straffen. Hij onderstreept het belang van het soepeler worden der repressieve maatregelen, van het ontstaan van nieuwe misdrijven, zoals de nalatigheidsdelicten, van de nieuwe inzichten die doorgedrongen zijn o.a. in het begrip der politieke misdaad. Aan de grond van dit alles ligt de inschakeling van de personaliteit van de delinquent in het systeem der wettelijke reactie, waarbij het 19e eeuwse stelsel van de objectieve vergeldende beteugeling van het misdrijf, uitsluitend op zichzelf beschouwd, door de hedendaagse wetgeving wordt losgelaten.

In de evolutie van de Europese strafrechtswetenschap is nu de theorie van het « sociaal verweer » de meest recente, maar tevens ook de meest doeltreffende en de meest vruchtbare leer. Hier zal wederom de schrijver zich volledig houden aan de uiteenzetting die door Marc Ancel wordt gegeven in zijn klein meesterwerkje « La défense sociale nouvelle », dat op de meest lumineuse wijze de stellingen van deze school adstrueert. Al hebben we dus hier andermaal geen origineel werk van de auteur, toch is ook hier de samenvatting helder en degelijk. Duidelijk wordt vermeld welke tekortkomingen er zich nog voordeden in het uitmuntend boekje dat Prins in 1910 uitgaf over « La défense sociale et les transformations du droit pénal » en hoe sedertdien, in haar laatste vorm, de theorie van het sociaal verweer zich toelegt op een diepgaande analyse van de persoonlijkheid van de delinquent, hoe zij de traditionele strijd rond het probleem vrije wil of determinisme uitschakelt uit haar bekommernissen als zijnde volledig onvruchtbaar voor de criminele politiek en hoe zij het begrip van de aansprakelijkheid terug in het midden

brengt in verband met de resocialisatie waarop zij meent dat elke delinquent recht heeft. Deze school streeft niet meer naar de toepassing van het strafrecht als doel op zichzelf, doch enkel als middel of instrument voor het nastreven van een sociale finaliteit. De sanctie zal in de toekomst volledig gericht zijn op de behandeling van de delinquent en deze behandeling zal ingeschakeld worden in een criminele politiek gesteund op sociaal verweer en niet meer op vergelding.

Na deze ontleding van de jongste evolutie van het strafrecht zowel in de Sovjet-Unie als in de Europese landen komt de auteur tot de vergelijking tussen beide systemen. De hoofdthesis van zijn werk is nu dat er tussen deze beide strekkingen een zeer grote analogie bestaat en dat zowel de theorie van het sociaal verweer, uiting van de jongste gedachtengang in Europa, als de grondslagen voor de Russische strafwetboeken, die in 1958 werden vastgelegd, een treffende gelijkaardigheid vertonen en door dezelfde motieven geïnspireerd zijn. Hij ziet in de grondslagen van het nieuwe sovjetstrafrecht een terugkeer tot breder liberalisme en tot grotere eerbied voor de wettelijkheid.

Zowel in het oosten als in het westen streeft men naar een rationele organisatie van de sociale reactie tegen de misdaad. In beide gebieden ziet men de noodzakelijkheid in van een breder tussenkomst van specialisten, van een grotere inspanning om het misdrijf te voorkomen, de wederopvoeding der delinquenten en hun heraanpassing aan het maatschappelijk leven te verzekeren, waaraan de delinquent zelf op actieve wijze dient mede te werken. Beide stelsels hechten het grootste belang aan het overtuigen van de misdadiger en aan het aankweken van een eigen inzicht in zijn tekortkomingen. Zowel in het oosten als in het westen hecht men meer belang aan de zekerheid van de sanctie en aan de onmogelijkheid er aan te ontsnappen dan aan haar voorbeeldig karakter. Sedert de nieuwe grondslagen die in Rusland aanvaard werden acht men aldaar, evenals in Europa, een tussenkomst « ante delictum » niet geoorloofd en aanvaardt men geen aansprakelijkheid zonder fout. In beide sferen legt men er zich op toe de strafrechtelijke problemen meer op concrete wijze te beschouwen dan doorheen de begrippen van de theoretici. Ook in het westen evenals in Rusland begint men de rol van de verdediging minder te beschouwen als de klassieke tweestrijd tussen de openbare aanklager en de advocaat, maar als een nuttige samenwerking tussen beiden, wat zich vooral reeds openbaart in het kinderrecht.

Waar ook in Europa de mythe van een opperste natuurrecht meestal wordt prijsgegeven en waar men er zich van bewust wordt dat wat men als natuurrecht beschouwde niets anders is dan het geheel der principes waarop een bepaalde sociale orde rust, wordt meer en meer alle onderscheid tussen het westers en het oosters stelsel opgeheven. Zowel op het gebied van de preventie der misdadigheid als op dit van de behandeling van de delinquent in opvoedende en curatieve zin staan de inzichten der school van sociaal verweer en deze der Russische penalisten dicht bij elkaar.

De heer Bellon vraagt zich af of men het sterk objectief karakter van het Russisch strafrecht en zijn argwaan ten opzichte van de subjectieve elementen voor het beoordelen van het misdrijf niet kan beschouwen als een terugkeer tot de zuivere traditie der neoklassieke theorieën. Hij is van oordeel dat men deze mening niet mag overdrijven, dat de argwaan van de sovjetpenalisten ten opzichte van het subjectivisme zich laat verklaren door het feit dat de westerse juristen al te weinig de sociale ondergrond van het feno-

meen der misdaad hebben doorpeild en al te zeer de concrete werkelijkheid van het misdrijf en van de personaliteit van de delinquent hebben opgelost in intellectuele acrobatie. De jongste stellingen van het sovjet-strafrecht staan echter geenszins gekant tegen het breed in aanmerking nemen van de elementen der personaliteit en de nieuwe grondslagen waarop in de toekomst het Russisch strafrecht zal gebouwd zijn voorzien stellig het in aanmerking nemen van de persoonlijke factoren die de misdadigheid hebben beïnvloed. Uiteindelijk komt de auteur tot het besluit dat in de beide besproken stelsels de zeer grote analogie hoofdzakelijk wortelt in de gemeenschappelijke overtuiging dat de delinquent vóór alles dient beschouwd te worden als een lid van de maatschappij.

Tegen dit besluit verzet zich nu Marc Ancel met heftigheid. Hij ontkent ten stelligste dat de aanhangers der school van het sociaal verweer het strafrecht zouden beschouwen, zoals de juristen der Marxistische school, als een eenvoudige bovenstructuur, geroepen om uiteindelijk te verdwijnen. De theorie van het sociaal verweer stelt integendeel dat, in haar humanistische levensvisie, de rechtsstaat beter zal dienen aangepast te zijn aan de sociale feiten zowel als aan de behoeften van de menselijke natuur, wat geenszins laat vermoeden dat aan de juridische kant minder belang zal gehecht worden, doch wel integendeel dat de juridische zijde van het strafrecht zich op belangrijke wijze zal ontwikkelen, door een steeds grotere tussenkomst van de rechter, die beter dient ingelicht te zijn over de sociologische en criminologische vraagstukken en aan wie een veel grotere tussenkomst zal voorbehouden worden, zowel in het voorafgaandelijk onderzoek en in de positionele actie, als in de loop van het strafgeding en uiteindelijk in de toepassing van de sancties en maatregelen, ten einde op de breedste wijze de individuele rechten der delinquenten te waarborgen.

Het is voorzeker een spannend debat! Wat moeten wij denken over de beide stellingen?

Dat er zeer grote technische analogieën bestaan tussen de hervormingen, die voorgesteld worden door de school van het sociaal verweer en de grondslagen van het nieuw Russisch strafrecht, is voorzeker onbetwistbaar. Prof. René David had hierop reeds terdege de aandacht gevestigd. Doch het is even zeker dat de heer Jacques Bellon te ver gaat in zijn conclusie. In het oosten zoals in het westen beogen weliswaar de penalisten hetzelfde doel: de heropvoeding en de wederaanpassing van de delinquent aan de maatschappij. Zij leggen er zich beiden op toe tot dit doel zijn medewerking te bekomen, doch de maatschappelijke opvattingen in de onderscheiden stelsels zijn zo verschillend en de overtuigingen, die men aan beide zijden aan de delinquent wil bijbrengen, zijn zo uiteenlopend dat noodzakelijkerwijze, met dezelfde doelstellingen, men tot diametraal tegenovergestelde resultaten moet komen.

Het had voorzeker zijn belang de praktische gelijkwaardigheden van de beide strafrechtelijke regimes, die bestudeerd werden, in het licht te stellen en het boek van Jacques Bellon is een belangrijk document voor de studie van het vergelijkend recht. In het debat, dat zich heeft ontsponnen tussen de auteur en Marc Ancel komt het ons voor dat Bellon zich al te zeer heeft laten beïnvloeden door de uiterlijke vormen en al te zeer de innerlijke zin, die er onder verscholen zit, heeft verwaarloosd.

Wij moeten ons dan ook volkomen aansluiten bij de zo rechtmatige kritiek die door Marc Ancel op de algemene stelling van de schrijver wordt uitgeoefend.

Het is in elk geval een zeer grote verdienste van het boek aanleiding te hebben gegeven tot dit zo interessant debat.

René Victor.

BALIELEVEN

Conferentie der Jonge Balie te Dendermonde.

Plechtige openingszitting.

De grote gerechtszaal met haar 252 kleine ruitjes vormde het kader van de plechtige openingszitting, door de Jonge Balie te Dendermonde op 16 december ingericht.

Naast de heren Stafhouder en openingsredenaar, had het voltallig bestuur der Conferentie onder leiding van haar voorzitter Mr. Etienne Van Hassel op het podium plaats genomen.

De heer Voorzitter heette de aanwezigen hartelijk welkom en vermeldde meer bijzinder Mr. Rombaut, kabinetschef en vertegenwoordiger van de heer Minister van Justitie, de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Gent, de Voorzitter en de Prokureur des Konings van Dendermonde, alsmede tal van magistraten, afvaardigingen van zusterconferenties, advocaten en belangstellenden.

De P. M. Orban-prijs in welsprekendheid werd door de heer Stafhouder Orban zelf uitgereikt aan de winnaar, Mr. P. Snoeck uit Temse, terwijl Mr. Hugo Malbrain de tweede en Meesters M. Verkest en J. Muylaert gezamenlijk de derde plaats bekwamen.

Een speciale hulde werd ook gebracht aan Mr. L. Stas die de prijs der welsprekendheid van het Verbond der Belgische Advocaten verwierf dan wanneer de Balie te Dendermonde pas voor de eerste maal haar vertegenwoordiger aan die wedstrijd had laten deelnemen.

Mr. W. Melis en Mr. J. Maillet werden gans speciaal vermeld en bedankt voor wat zij in het afgelopen jaar aan inspanning opbrachten met hun voordrachten resp. over het taalgebruik in gerechtszaken en de plichtenleer.

Mr. Jean Heyvaert kreeg dan het woord als openingsredenaar. Als onderwerp had hij gekozen: « Het Probleem der uitleveringen en het Statuut der vluchtelingen ». Dit onderwerp werd niet alleen uitermate degelijk bestudeerd, maar het werd ook voorgebracht in een rustige, klare, gemakkelijk te volgen betoogtrant. Deze uiteenzetting wordt hier niet geresumeerd daar zij in extenso in het Rechtskundig Weekblad zal worden opgenomen.

De heer Stafhouder Orban was vol lof voor de taal van de openingsredenaar, evenals voor de vorm en de inhoud van de rede. Een eigenlijke kritiek werd het niet. Wel wees Mr. Orban op de recente besprekingen in Benelux-verband inzake uitlevering, vereenvoudiging der procedure en inbreuk op het principe der niet-uitlevering van de nationalen.

Een receptie besloot de openingsvergadering.

's Avonds was er een gezellig, druk bijgewoond banket ingericht in het Brouwershuis te Wieze.

J. M.

Conferentie van de Jonge Balie te Brugge.

De Conferentie van de Jonge Balie te Brugge zond aan haar leden het hieronderstaand rondschrijven.

* * *

Het Bestuur van de Conferentie van de Jonge Balie houdt eraan U bij gelegenheid van de eindejaarsfeesten en de aanvang van het nieuwe jaar zijn beste wensen aan te bieden van geluk en voorspoed.

Van deze gelegenheid maakt het tevens graag gebruik om U de kalender voor de tweede helft van het gerechtelijk jaar 1961-62 mede te delen om U reeds van nu af toe te laten nota te nemen en in de hoop dat U in de mate van het mogelijke aan onze activiteiten zult willen deelnemen, waarvoor het Bestuur U reeds op voorhand dankt.

Zaterdag 27 januari 1962 gaat te 21 uur in de zaal Portinari, Garenmarkt te Brugge, het jaarlijks *Privaat Bal* door met het orkest «The Starliners» onder leiding van dhr. D. Hamerlynck en acht man sterk. Avondkledij is vereist en reeds van nu af kunnen plaatsen besproken worden door storting van 100 frank per persoon op de postrekening nr. 5218.26 van de Conferentie der Jonge Balie. Voor de stagiairs is de inkom gratis. De plaatsbespreking kan ook telefonisch gebeuren op nummer 050/36603 van Mr. Jan Brondel.

Dinsdag 27 februari 1962 te 18 uur in de zaal van de Tuchtraad, Justitiepaleis te Brugge, voordracht door Mr. Albert Claes over «Het Faillissement».

Dinsdag 27 maart 1962 te 18 uur in dezelfde zaal zal Mr. F.W. Adriaanse, Deken van de Orde der Advokaten te Middelburg (Nederland), spreken over «Het echtscheidingsproces in Nederland».

Van zaterdag 28 april 1962 tot en met 1 mei 1962 is er een reis voorzien *Naar de Boorden van de Rijn*: Brugge, Eifelgebergte, Koblenz, Rudesheim, de Rijn, Zevengebergte, Keulen, Brugge. Kontakten worden genomen met de balies van Keulen en Koblenz. De heenreis zal gaan over de streek van Monschau terwijl er een boottocht op de Rijn wordt voorzien evenals bezoeken aan de cognacfabriek Asbach-Uralt, klooster Bornhofen, de Marksburg en het Niederwaldgedenksmaal. Voor deze reis zijn 34 plaatsen voorzien en de reiskosten zullen ongeveer 2.000 F per persoon bedragen, alles inbegrepen. Reeds van nu af kan worden ingeschreven.

Donderdag 14 juni 1962 te 10 u. 30 in de zaal van de Tuchtraad is er *Algemene Vergadering* en verkiezing voor het nieuwe bestuur.

Zaterdag 16 juni 1962 vanaf 14 uur te Heist-aan-Zee gaat het *Jaarlijks Sportfeest* door. Het inrichten van een kleine toeristische rally hieraan verbonden wordt in overweging genomen.

Wil aanvarden, waarde Confrater, geacht Erelid, de betuiging onzer toegewijde gevoelens.

Walter Weyts, Georges Soenen, Raoul De Pauw, Jan Brondel, Secretarissen, Voorzitter, Ondervoorzitter.

Leden: Jo Verduyn, Paul Ducheyne, André Heymans.

Voorzorgskas voor Advocaten. V.Z.W.

Onderstaande omzendbrief werd door het Bestuur van de Voorzorgskas voor Advokaten aan haar leden toegezonden.

* * *

Onderwerp: De solidariteitsbijdrage - 1961.
De inning van de solidariteitsbijdrage van het dienstjaar 1960 was voor vele leden van de Voorzorgskas een

aanleiding tot het vragen van inlichtingen. Daarom achten wij het nuttig, in gemeenschappelijk akkoord met de Nationale Rijksdienst voor Pensioenen, U de volgende inlichtingen te verstrekken.

1) **Volgens de wet van 1956** waren alle zelfstandigen verplicht een solidariteitsbijdrage te betalen, welke geïnd werd door het Solidariteits- en Waarborgfonds.

Het maximum van deze bijdrage beliep 1.200 F voor het inkomen dat 100.000 F bereikte.

Zij werd herleid respectievelijk tot 300, 600, 900 F, voor de inkomsten gelegen tussen 35.000 en 50.000 F, 50.000 en 75.000 F, 75.000 en 100.000 F.

Alle zelfstandige arbeiders met een aangifte beneden de 35.000 F waren ontslagen van betaling der bijdrage.

2) **Volgens de wet van 1960** is de solidariteitsbijdrage begrepen in de globale bijdrage, welke bepaald wordt door artikel 11 van de wet, en geïnd wordt door de Pensioenkassen.

Deze globale bijdrage bedraagt 1,05 % per kwartaal, hetzij 4,2 % per jaar van het inkomen.

Zij is samengesteld als volgt:

Voor de mannelijke verzekerden:

- a) 50 % voor het ouderdomspensioen (artikel 29 van de wet);
- b) 17 % voor het overlevingspensioen (artikel 39 van de wet);
- c) 33 % voor de Solidariteit.

Voor de vrouwelijke verzekerden:

- a) 50 % voor het ouderdomspensioen;
- c) 50 % voor de solidariteit.

De Kassen hebben als taak (art. 50 van de wet) de rust- en overlevingspensioenen samen te stellen voorzien door de artikels 29 en 39 van de wet, door middel van de gedeelten a) en b) van de voornoemde bijdrage.

Het saldo c) van de bijdrage, hetzij 33 % voor de mannen en 50 % voor de vrouwen, wordt door de Kassen gestort aan de Nationale Rijksdienst voor Pensioenen (art. 52 § 4c van de wet en art. 21 van het K. B. van 27 mei 1960).

Volgens de nieuwe wet wordt dus de solidariteitsbijdrage geïnd door de Kassen en overgemaakt aan de Rijksdienst.

3) **De Voorzorgskas voor Advocaten** geniet een speciaal statuut gezien de forfaitaire bijdrage — bepaald door de disciplinaire Overheid — toelaat een pensioen samen te stellen van 24.000 F, waarin het wettelijk pensioen begrepen is.

De bijdragen worden dus in twee gedeeld, waarvan één gedeelte toelaat de wettelijke rente samen te stellen, en het andere het aanvullend pensioen.

De manier van inning der bijdragen door de Voorzorgskas kan moeilijk aangepast worden aan de bijkomende inning van de «solidariteit».

De Nationale Rijksdienst heeft beslist zelf de solidariteitsbijdrage te innen van de leden van de Voorzorgskas, zoals dit gedaan wordt voor de zelfstandigen die een onroerend goed of een levensverzekering aanwenden voor de samenstelling van hun pensioen.

De inning voor het dienstjaar 1961 zal uitgevoerd worden begin december. De bijdrage beloopt (zie art. 11 van de wet):

Voor de inkomens beneden de 15.000 F.

$$\begin{array}{r} \text{Mannen minder dan} \\ 65 \text{ jaar} \\ 200 \times 4 \\ \hline 3 = 267 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{Vrouwen minder dan} \\ 60 \text{ jaar} \\ 200 \times 4 \\ \hline 2 = 400 \end{array}$$

Voor de inkomens van 15.000 tot 19.999 F.

$$\begin{array}{r} \text{Mannen minder dan} \\ 65 \text{ jaar} \\ 225 \times 4 \\ \hline 3 = 300 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{Vrouwen minder dan} \\ 60 \text{ jaar} \\ 225 \times 4 \\ \hline 2 = 450 \end{array}$$

Voor de inkomens van 20.000 tot 24.999 F.

$$\begin{array}{r} \text{Mannen minder dan} \\ 65 \text{ jaar} \\ 225 \times 4 \\ \hline 3 = 340 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{Vrouwen minder dan} \\ 60 \text{ jaar} \\ 255 \times 4 \\ \hline 2 = 510 \end{array}$$

Voor de inkomens welke 25.000 F bereiken, beloopt de solidariteitsbijdrage :

$$\begin{array}{r} \text{voor de mannen} \\ 1,05 \% \times 4 \\ \hline 3 = 1,4 \% \text{ van het inkomen} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{voor de vrouwen} \\ 1,05 \% \times 4 \\ \hline 2 = 2,10 \% \text{ van het inkomen.} \end{array}$$

Het maximum is 2.000 F voor de mannen en 3.000 F voor de vrouwen. (Inkomsten die 145.000 F bereiken).

Volgens het voornoemd artikel is het inkomen dat moet beschouwd worden : « het inkomen waarvan de » onderworpen genoten heeft als zelfstandige arbeider » tijdens het voorlaatste fiscaal dienstjaar dat het jaar » voorafgaat waarvoor de bijdrage verschuldigd is ».

Voor 1961 hangt de bijdrage aldus af van het inkomen van 1958, fiscaal dienstjaar 1959.

OPMERKINGEN :**1) Begin van activiteit.**

Zolang als, tengevolge van het begin van activiteit, het inkomen op de basis zoals bepaald hierboven, niet kan vastgesteld worden, steunt men zich op het eerste fiscaal dienstjaar, dat een volledig jaar aan activiteit bevat. In afwachting dat het eerste dienstjaar wordt getaxeerd, steunt men zich op het derde deel van het voornoemd inkomen.

2) Bijdrage voor stagisten.

De stagisten worden door de Nationale Rijksdienst gehouden tot de betaling van de solidariteitsbijdrage op basis van het eerste deel van hun inkomen.

Anderzijds voorziet de wet, dat elke zelfstandige gedurende zijn militaire dienstplicht zijn rechten op zijn pensioen volledig kan vrijwaren door de normale stortingen uit te voeren.

Door het systeem van onderlinge professionele hulp, zijn de stagisten vrijgesteld van de betaling der bijdrage gedurende hun militaire dienst.

Nochtans wordt een bijdrage geboekt op hun rekening (zowel van het wettelijk als van het vrij stelsel) gedurende deze periode, door afhouding op het geheel der ontvangsten.

Hieruit volgt dat de stagisten genieten van het zo-

juist aangehaalde voordeel, waaruit voortvloeit dat de solidariteitsbijdrage eveneens verschuldigd is op basis van het deel van het inkomen voorzien door de wet.

Wij hopen dat deze documentatie U nuttig zal zijn en bieden U, de verzekering van onze toegewijde gevoelens.

De Bestuurraad.

NECROLOGIE**Mevrouw Fernand J. Collin.**

Ons vorig nummer was reeds ter perse toen wij het pijnlijk nieuws vernamen dat Mevrouw Fernand J. Collin, geboren Madeleine L. J. Casters, echtgenote van onze medebeheerder Prof. Fernand J. Collin, op 20 december l.l. plotseling overleden was. Dit haast ongelooflijk bericht heeft in de Antwerpse rechtswereld en in het midden van het Rechtskundig Weekblad grote verslagenheid verwekt.

Mevrouw Collin was nog maar 55 jaar oud en ze verkeerde steeds in voortreffelijke gezondheid. Zij was al goedheid en zonnige levensblijheid. De brutale slag, die haar familie treft, is des te schrijnender aangevoeld geworden. Haar verscheiden zal zowel bij haar nabestaanden als bij haar vele bekenden een niet te vullen leegte achterlaten.

De p'echtige rouwdienst, die plaats had op zaterdag 23 december in de Kerk van de Heilige Geest te Antwerpen, werd bijgewoond door een overgrote schaar belangstellenden, die haar een laatste hulde wilden brengen en waartussen zich zeer talrijke hoogwaardigheidsbekleders en vooraanstaande personaliteiten bevonden. Bergen bloemen, waartussen een groot bloemstuk met het opschrift « Leopold en Liliane » vergezelden de betreurde overledene naar haar laatste rustplaats.

Het Rechtskundig Weekblad biedt aan zijn medebeheerder Prof. Fernand J. Collin en aan Mr. Fernand C. Collin zijn gevoelens aan van innige deelneming en wenst hun de nodige moed toe om deze zware slag te boven te komen.

TAALKUNDIGE KRONIEK**Marginalia (R.W. 15-10-1961)**

Hoe de teksten die wij hier bespreken ontstaan, weten wij niet. Zijn het oorspronkelijk in het Frans geschreven en vertaalde stukken ? Werden zij in het Nederlands geschreven door iemand die in het Frans denkt ? Hoe het ook zij, men kan moeilijk de Franse invloed over het hoofd zien, in de gewone woordenschat, en zelfs in de terminologie. Het valt te betreuren dat deze uitspraken, die als voorbeelden van wijze jurisprudentie worden afgedrukt, niet geschreven zijn in een taal waarvan de nauwkeurigheid en de directheid rechtstreeks evenredig zijn met de doordachtetheid van de beoordelingen die er de grondslag van vormen.

In plaats van een naar voornaamheid strevende woordovertoelligheid, zou eerder precieze gevatheid en heldere uitdrukking van gedachten het kenmerk moeten zijn van onze rechtstaal.

1. « Dat *anderzijds*, ... de wetgever uitdrukkelijk verklaard heeft dat het in artikel 389 van het S.W.B. onmiskenbaar wanbedrijf van onderhoud van bijzit in het

echtelijk huis zal mogen *vastgesteld*, evenals thans, overeenkomstig de uitlegging die door de rechtbank van de woorden «echtelijk huis» verstrekt is, op *iedere plaats* waar de echtgenoot kan beschouwd worden als zich ten zijnent bevindende;

— «anderzijds» wordt als germanisme verworpen, men stelt voor «aan de andere kant».

— «zal mogen vastgesteld ... op iedere plaats.»

Buiten het ontbreken van «worden» na «vastgesteld», kan aan deze zin verweten worden dat «vastgesteld» en «op iedere plaats» te ver van elkaar staan. Het is mogelijk deze zin zo te schrijven: «...onderhoud van bijzit in het echtelijk huis, evenals thans, overeenkomstig de uitlegging die door de rechtbank voor de woorden «echtelijk huis» wordt gegeven, zal mogen vastgesteld worden op iedere plaats waar...»

«Voor» staat hier in de plaats van het voorzetsel «van» en «verstrekt» werd vervangen door «gegeven». *Uitleg* wordt wel *verstrekt* maar dat werkwoord heeft dan een andere bijbetekenis, nl. zoiets als geven aan iemand die het nodig heeft of er recht op heeft. «Voor» of «aan» woorden, wordt dan liefst een «uitlegging» gegeven.

2. «Overwegende dat, te dien opzichte, de *juridische personaliteit der maatschappij* met deze van haar leden dient verward...»

— «juridische personaliteit» is letterlijk «personnalité juridique».

De *gevestigde* Nederlandse term hiervoor is «rechtspersoonlijkheid».

— Een «*maatschappij*» is eigenlijk een «vennootschap».

Het ware nuttig, ook voor de vorming van een geijkte rechtstaal, dat men in dergelijke officiële teksten de gebruikelijke terminologie aanwende, in plaats van letterlijke vertalingen uit het Frans.

«Overwegende dat de directeur — die geen ander orgaan is der maatschappij — geen *noodzakelijke vertegenwoordiger* in rechte is der maatschappij en te dien opzichte *geen* rechten *meer* kan hebben dan deze die hem door de *beheerraad* worden verleend.»

— Betekent «*geen noodzakelijke vertegenwoordiger*» in deze zin niet eerder «niet noodzakelijk de vertegenwoordiger»?

«*geen rechten meer kan hebben dan deze die...*» is stuntelig. Hier had moeten staan «*niet meer*» rechten kan hebben *dan* deze die...» of «geen andere rechten... dan...»

— «*beheerraad*» is thans algemeen «raad van beheer».

4. «Maar overwegende dat in het kwijtschrift... nauwkeurige *voorbehouden gedaan worden*». Dit is zeker letterlijk Frans (*faire des réserves*).

Om te beginnen heeft «*voorbehoud*» geen meervoud. Verder is «doen» hier de verkeerde vertaling van «*faire*». Men kan dit Franse woord weergeven door «doen» of «maken», hier was het «maken». Taalkennis en taalgevoel moeten hier helpen.

5. «Overwegende dat uit het verslag van de deskundige blijkt dat de werken, en *namelijk* de bewuste kroonlijst niet uitgevoerd werden zoals *voorzien in...*»

— «*namelijk*» is hier de vertaling van «*notamment*», maar een verkeerde. Dit Franse woord kan in het Nederlands allerlei als equivalent hebben, naar gelang van de nuance die in het Frans niet in de woordkeuze tot uiting komt (namelijk, onder andere, meer bepaald, inzonderheid). Hier zal begrip van de tekst en taalgevoel weer de keuze helpen bepalen.

Steeds «*namelijk*» schrijven waar in het Frans «*notamment*» zou staan is slordig en soms fout. Hier zal het waarschijnlijk «meer bepaald» zijn.

— «*voorzien*». Hier werd niets voorzien maar wel wat «voorgescreven». Het Franse woord «*prévoir*» is ook zo'n veelzijdig woord. In het Nederlands kan het zijn: voorzien, voorschrijven, opleggen (*la loi prévoit*), stellen (*prévoir une peine*) etc.. Ook in deze gevallen moet precies, naar de betekenis, gekozen worden.

6. «...en dat geïntimeerde op de hoogte niet was der grondbeginselen van zijn beroep en dat de wijze waarop hij gebouwd heeft *zeer gevaarlijk* was...»

— «op de hoogte niet was»; «Niet» staat hier op de verkeerde plaats, het moet vóór «op» komen.

— «der» is hier af te raden. Het wordt hoofdzakelijk geschreven bij een bezitsgenitief en dan nog meestal in een ietwat plechtige stijl of als het voor de welluidendheid nuttig is. De uitdrukking «op de hoogte van» bevat een zogenaamd vast voorzetsel en dat dient men dan te schrijven.

— «...de wijze ... zeer gevaarlijk was...».

Er zijn twee werklieden met een hangladder die aan de kroonlijst was opgehangen neergestort, daar deze kroonlijst losraakte en naar beneden viel. Kan men nu zeggen dat de «wijze» waarop de kroonlijst gebouwd was, «gevaarlijk» was? Dit zou wel het geval zijn als er gedurende het aanbrengen van deze kroonlijst ongevallen gebeurd waren. Dit is echter niet gebeurd, maar als men er later een ladder aan ophing, kon deze kroonlijst dit gewicht niet dragen. Het ophangen aan de kroonlijst was dus gevaarlijk... Men kan dus ten hoogste zeggen dat de wijze waarop de kroonlijst «gebouwd» was dit ophangen gevaarlijk kon maken, een gevaar kon doen ontstaan of eventueel opleveren. Dit had X. moeten voorzien en dus werd hij veroordeeld.

7. «Maar overwegende dat *het* algemeen aangenomen wordt dat de zware fout... een fout is die met *het* bedrog of met een opzettelijke daad kan gelijkgesteld worden...»

— Het eerste «het» is de letterlijke weergave van het Franse «il». Men kan hier «er» voor in de plaats zetten.

— «Het bedrog» is ook een Frans gebruik. Het lidwoord staat daar altijd voor een abstract zelfstandig naamwoord. In het Nederlands schrijft men geen lidwoord als het naamwoord, zoals bij stofnamen, een algemene betekenis heeft; wel als het naamwoord bepaald wordt (b.v. in het bedrog van de ontduiker...).

8. «Dat deze fout in de zin onzer wettelijke beschikking degene is *waaraan de dader bewust was* of moest zijn dat zij een *verergering* van het risico zou medebrengen...»

— Men is «*zich* bewust van iets...», dus «*waaraan* bewust was» is fout.

Maar, behalve dat men de juiste vorm met bewust moeilijk in deze zin zou kunnen inpassen, is ook de keuze van de uitdrukking zelf minder gelukkig. Zou men niet beter de meer directe uitdrukking «weten dat» gebruiken? ... «Waarvan hij wist dat zij...»

— «*verergering van het risico*» zou ook beter «*vergroting* van het risico» zijn. Men spreekt toch niet van een «erg» risico, maar wel geregeld van een «groot» risico.

9. «Overwegende dat in onderhavig geval niet *dient* besloten dat geïntimeerde *bewust* was of bewust moest zijn dat het ongeval zich zou voordoen met de gevolgen eraan verbonden.»

— «niet dient besloten...». Hier ontbreekt weer het hulpwerkwoord «te worden».

— «bewust enz...» zie 8. hierboven. In deze constructie zou de uitdrukking zonder moeilijkheden kunnen aangewend worden, als synoniem van «weten» of «kennen».

10. «dat... deze laatste ertoe gehouden was... zich te vergewissen of...»

— «zich van iets vergewissen» is de juiste uitdrukking. Hier had dus moeten staan «... zich ervan te vergewissen...»

— «of» is hier verkeerd. Men kan wel eens «gaan kijken» of iets in orde is, maar men vergewist zich ervan dat iets in orde is. Dit past hier ook in de situatie: iemand moest eerst zekerheid hebben omtrent iets bepaalds alvorens iets anders te (mogen) doen. Hij moest er zich dus eerst van vergewissen dat...

11. «... Geeft de heer Voorzitter in openbare zitting en in de nederlandse taal, lezing van het volgende arrest.»

— «de heer Voorzitter». In het Frans schrijft en zegt men veel meer «monsieur». Dit woord moet, oorspronkelijk bedoeld als beleefdheidsvorm, deze waarde verliezen door het overdreven gebruik.

Als men iemand met de naam van zijn functie noemt, sprekend in verband met het vervullen van die functie, hoeft men die «heer» daar niet altijd bij te zetten. Dit is zeker niet minder eerbiedig.

Dus: «De Voorzitter geeft lezing...»

«De Minister heeft in het Parlement...»

«De Eerste-minister heeft besloten...»

— «in de nederlandse taal». Om te beginnen heeft Nederlands, evenals alle namen van talen en van eigenamen afgeleide woorden een hoofdletter. Ook kan men «taal» zeer goed als overtoollig weglaten en zeggen «in het Nederlands».

12. «Overwegende dat de eerste rechter de eis ingewilligd heeft, begaande nochtans een materiële missing betreffende de bedragen te betalen door V. en H.»

— «begaande nochtans een... missing». Men had deze lelijke deelwoordconstructie, waarin daarenboven het woord «nochtans» op een verkeerde plaats staat, kunnen vervangen door een ondergeschikte zin. «... waarbij hij nochtans een... vergissing beging...» zou gezonder modern Nederlands geweest zijn!

— «Missing is slechts Zuidnederlands voor «vergissing».

13. «Herzien het arrest... waarbij de hogere beoepen tegen voormeld vonnis ontvankelijk verklaard en de partijen aangezocht te besluiten ten gronde.

Hier is het hulpwerkwoord «worden» weer eens weggevallen. Men schijnt iets tegen dit woordje te hebben. Het één keer schrijven voor beide deelwoorden was nochtans voldoende.

Tegen het gebruik van «aangezocht» kan hier aangevoerd worden dat dit woord, in de zin van «proberen te verkrijgen», wel minder geschikt is dan «verzoeken».

— «ten gronde». De stijlleur leert ons dat een beeld niet belachelijk mag aandoen. Het voorzetsel «ten», in deze metafoor, geeft er een zo bijzondere inhoud aan dat wij denken aan mensen die op de grond zitten! Met «grond», overdrachtelijk gebruikt voor «basis, grondslag, kern, edg.» is dit niet het geval. Waarom niet «over de grond der zaak» of «over de feiten»?

14. «Overwegende dat het geloof, gehecht aan de authentieke akten opzichts der rechtzinnigheid der erin vermelde juridische feiten enkel verschuldigd is in zover het tegenovergestelde niet zou bewezen zijn;

— «Het geloof...». Hier wordt ogenschijnlijk bedoeld dat het geloof dat men gewoonlijk hecht aan dergelijke akten, slechts onder een voorwaarde verschuldigd is. Men had dus een eenvoudiger zin kunnen schrijven zoals b.v.: «Overwegende dat, het geloof omtrent de waarachtigheid der erin aangehaalde juridische feiten, aan de authentieke akten slechts verschuldigd is in zover het tegengestelde niet bewezen is».

Zoals het er stond kon het doen denken dat men wel geloof hechtte, maar dat dit geloof niet verschuldigd was. Dus dat men, van de waarachtigheid overtuigd, toch kon handelen alsof men niet geloofde. Zoals het er nu staat betekent het dat het bekende geloof (het geloof) slechts moet bestaan (gehecht worden) als...

— «opzichts» is daarin veranderd in «omtrent». Het is een ongewone vorm die men beter achterwege laat.

— «rechtzinnigheid» is geworden «waarachtigheid».

Het eerste woord heeft volgens Van Dale twee betekenissen: Orthodox en «Zuidnederlands» openhartig. Geen van deze twee kan iets met juridische feiten te maken hebben.

— «zou bewezen zijn». Dit is weer een beetje namaak Frans.

15. «... als wanneer...» is een vulgarisme dat men in dialectisch getint Zuidnederlands gebruikt in plaats van «althoewel» of «terwijl».

16. Hier zijn nog een paar voorbeelden van onnederlands gebruik van de aanvoegende wijs met zou (meestal onder invloed van het Frans):

a. «... dat het volstaat dat (de nietigheid) bij wijze van verdedigingsstelsel ingeroepen zou worden» (wordt).

b. «... dat men bezwaarlijk kan aannemen dat een vennoot van de U.V.B.A. geen kennis zou gehad hebben van een beslissing...» (gehad heeft).

c. «... men met de eerste rechter moet oordelen dat artikel..., niet eist dat de processtukken zouden betekend worden...» (betekend worden).

In dit laatste voorbeeld schrijft de steller eigenlijk het tegengestelde van wat hij wil zeggen.

In zijn geheel is het laatste deel zo: «... artikel... niet eist dat de processtukken zouden betekend maar enkel medegedeeld worden en zelfs de formele verplichting ervan niet oplegt».

De zin met «niet eist» is hoofdzin, daarvan hangt een voorwerpszin af en deze is: «zouden betekend maar enkel medegedeeld worden...» Dus dat wordt niet geëist. Wat er wel geëist wordt staat er niet. (Vergelijk b.v. volgende zin: «Ik eis niet dat hij vertrekt maar enkel met de tram rijdt; hij mag ook per fiets gaan»).

«Betekenen maar enkel mededelen» heeft natuurlijk geen zin, maar het staat er zo; «enkel» slaat op «mededelen».

Als men de zin goed wil samentrekken krijgt men het volgende:

«... niet eist dat de processtukken betekend (worden), maar enkel dat zij medegedeeld worden. «Hierin zou men het eerste worden kunnen weglaten.

— «Mededelen» in verband met stukken is minder nauwkeurig althoewel het in onze administratieve en

rechterlijke taal veel geschreven wordt. Men kan wel gedachten en dergelijke mededelen maar geen voorwerpen. Zou hier niet «overmaken» of «overhandigen» kunnen dienen?

Dan staat er nog «de verplichting ervan» alsof men iemand «van» iets kon verplichten! Het vaste voorzetsel is «tot» (voornw. bw. «ertoe»).

17. «Overwegende dat appellant's schadeveroorzakende daad *erin heeft bestaan* dat hij, gedurende de dienst van het middageten van zijn militaire eenheid in dronkenschap verkeerde, misnoegd deed terwille van zijn rantsoen, zijn gevulde eetketel verscheidene meters ver wegwierp, op de geïntimeerde ging en onder diens eetketel een slag toebracht met het gevolg dat laatstgenoemde door zijn eigen vork in het oog werd gekwetst;...»

Dit stukje verhalend proza is wel in een zeer zieke taal geschreven.

— Appellant zou men zwak moeten verbuigen en als men per se een genetiefsvorm wil gebruiken, moet men schrijven «'s appellanten», wat een triest archaïsme is.

Verder staan er enkele wendingen in die Euphuës met vreugde zou hebben verwelkomd.

— «gedurende de dienst van het middageten». Nu zou men kunnen aanvoeren dat eten ook een militaire dienstverplichting is. Als men dit terzijde laat, kan men zich afvragen wat men met deze «dienst» bedoeld heeft. Het ruikt naar «service» en zou kunnen betekenen «opdienens»; in dat geval zou «bij het opdienen van het middagmaal...» goed gaan.

Bedoelt men enkel het «middageten» of beter «middagmaal», dan kan men het overvloedige «dienst» gewoon weglaten, tenzij dat woord mocht belang hebben.

— «in zijn militaire eenheid». Waarom wordt dat «militaire» er nog bijgevoegd? Men spreekt over een soldaat, die iets heeft uitgehaald gedurende zijn militaire dienst. «Eenheid» zou alleen al voldoende zijn.

— «in dronkenschap verkeerde» heeft men al wat ingekort; de gebruikelijke gerekte uitdrukking is toch «in staat van...». Zonder al die doekjes erom kan het ook eenvoudiger: «dronken was»...

«Misnoegd deed terwille van zijn rantsoen».

Dit is een vreemd geval.

Misnoegd «doen» is een houding aannemen die niet moet overeenstemmen met de werkelijke gemoedstoestand. (cf. doe niet zo gek; of doe nog eens gek).

Men kan zich dus afvragen waarom deze soldaat misnoegd «deed».

Er staat nu geschreven dat dit was «terwille» van zijn rantsoen.

«Ter wille» of «om wille» betekent «om aangaan te zijn, om genoegen te doen, om te verkrijgen om er het genot van te hebben (cf. ter wille van het smeer likt de kat de kandeleer). Dit laatste is de enige betekenis die hier kan passen. Hij deed dus misnoegd om zijn rantsoen te krijgen!

En dan wierp hij zijn eetketel weg. Er wordt bijverteld dat hij zijn eetketel die «gevuuld» was, «verscheidene meters ver weg wierp». Wat die bijzonderheden, die de tekst weeral noodloos verlengen, hier komen doen is niet duidelijk.

Zo men de kracht van het wegwerpen wilde aantonen dan konden gewicht en afstand belang hebben, maar hier is het toch slechts een toekomstige omstandigheid. Het belangrijkste is toch de slag die gegeven werd. Deze slag nu werd «toegebracht», dit betekent dat een persoon hem ontving. Men kan niet aan een

voorwerp, een kast b.v., slagen toebrengen. Dan spreekt men bij voorkeur over een slag geven («hij gaf een slag op (de) tafel» of beter nog «hij sloeg op (de) tafel»).

Deze slag werd dus aan de andere persoon «toegebracht», «onder diens eetketel» (een lage slag, zoals in de bokssport «onder de gordel»).

Voordat die slag werd toegebracht was er nog iets gebeurd: er wordt verhaald dat hij «op geïntimeerde ging» (zoals men op een trap gaat?). In het Frans zegt men «marcher sur quelqu'un» in het Nederlands is dit «op iemand toegaan».

En dan wordt «laatstgenoemde» (dat is dus de «eetketel») door zijn eigen vork in het oog gekwetst.

Men ziet met hoe weinig kennis van elementaire taal dit stukje is opgesteld, zodat de positieve uitdrukking van gedachten in het gedrang komt (waarbij soms een potsierlijke indruk wordt gewekt).

Als men de opsteller van deze stuntelige tekst een eind tegemoet gaat, verstaat men natuurlijk zijn bedoeling. Laten wij trachten vorm en inhoud eens met elkaar te doen samenvallen.

«... dat de schadeveroorzakende daad van appellant erin bestond dat hij bij (het opdienen van) het middagmaal in zijn eenheid, misnoegd was over zijn rantsoen, zijn eetketel wegwierp, op geïntimeerde toeging en onder (dezes) (zijn) eetketel een slag gaf, waarbij de man door zijn eigen vork in het oog werd gekwetst».

«gevuuld» is weggelaten als irrelevant, evenals «verscheidene meters ver».

«misnoegd deed» is vervangen door «misnoegd was» (in het Frans zal men wel aan het werkwoord «se montrer» gedacht hebben).

«een slag toebracht» (porter un coup?) is «...gaf» geworden. Dit werkwoord is neutraler.

«de man» is geschreven om alle dubbelzinnigheid te vermijden.

18. «... dat evident dit gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, oorzaak van de slagen en de verwonding, in niets het feit van een militaire dienstverrichting is geweest...»

— «evident» waarmee «klaarblijkend» is bedoeld, zou beter na «verwonding» komen. Woorden die bij elkaar horen schrijft men in principe dicht bijeen.

— «het feit van...» is een letterlijk vertaalde Franse uitdrukking (être le fait de...). In het Nederlands hebben wij hiervoor «het gevolg zijn van», «voortvloeien uit...» en dergelijke, niet letterlijk uit een vreemde taal nageaapte uitdrukkingen.

— «Oorzaak»; men kan de vraag stellen of, als men van gebrek aan vooruitzicht of voorzorg spreekt, dit gebrek ook wel de «oorzaak» was van de «slagen» en niet enkel van de «verwonding», aangezien deze het gevolg schijnt te zijn van het gebrek aan vooruitzicht dat bij het toebrengen van de slagen aan de dag wordt gelegd! Is hier geen drukfout in het spel?

19. «... dat enkel dient aangestipt dat, waar aangenomen wordt dat appellant's ongeoorloofde daad oorzaak van de schade is geweest, er geen aanleiding meer bestaat om aan de deskundige opdracht te geven...».

— «dient aangestipt te worden».

— «waar» drukt plaats uit, eventueel in een tekst. Hier dient het, ten onrechte, om een reden of grond in te leiden. Men zegt beter «daar».

— «is geweest», zij «is» het nog, of «was» het, op het ogenblik van de feiten.

— «geen aanleiding...» is zeker een schaduw van «il n'y a plus lieu».

Ware het niet beter en directer te zeggen « dient » of « hoeft » ?

20. « ... dat in de *deskundige* opdracht de woorden... »

De deskundige opdracht is de opdracht die zelf deskundig is. Dat zal wel altijd het geval zijn, hoewel het wel eens uit een arrest blijkt dat de « opdracht van de deskundige » niet « deskundig » is opgesteld ! Is het daarom dat men het woord hier bijvoegt ? Anders kan het hier geen zin hebben.

21. « ... Overwegende dat de aanlegger aanvoert dat hij... *gelast* werd met het bekomen *ener* hypothecaire lening... »

Men kan iemand *iets gelasten* (bevelen, opleggen) en men kan iemand ook *met iets belasten*.

« Ener lening » als objectgenitief zou beter niet de oude bezitsvorm hebben. Beter kon men zeggen « van een... lening ».

J. LELIARD

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor sociaal recht en van de Arbeidsge-rechten, jrg. 1961 - n° 6 :

J. M. Scheerlinck, Het voorbehouden van voordelen Mag de werkgever voordelen voorbehouden uitsluitend voor gesyndikeerden.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961 - n° 44/45 :

A. P. Funke, De vrije zaterdag en zon- en feestdagen in het burgerlijk procesrecht. II (slot). — G. E. Lange-meijer, Mr. H. van Krimpen †. — P. S. Noyon, Nog eens : partij-arbiters. — J. Van Nes, De schade, door de aanvaring van het motorschip veroorzaakt, bedraagt twee ton. — F. A. C. Westermann, Een Engels vonnis over de uitsluiting van aansprakelijkheid. — J. Hobbel, Bakens verzetten. — G. E. Langemeijer, Vereniging voor Rechtspraak.

Advocatenblad, jrg. 1961 - n° 10 :

J. I. Maarsen, Een pijnlijke vertoning. — IJ. H. M. Nijgh, Het beroepsgeheim. — L. J. De Haan, Advocatuur in het Oude Rome (VI en slot). — C. J. H. Brun-ner, Pensioenverzekering ? — P. H. M. Hoogenbergh, Oudedagsvoorziening. — J. Ph. Korthals, Altes, Oude-

dagsvoorziening. — P. Stoffels, Oudedagsvoorziening. — A. Blom, Van Mr. Blom aan Mr. Wichers Hoeth over de Pensioenregeling. — J. G. Nysingh, Publikatie scheidingsvonnissen. — S. L. F. De Hartogh, Aanspra-kelijkheid van de advocaat voor beroepsfouten en -ver-zuimen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Re-gistratie, jrg. 1961 - n° 4703 :

P. W. Van der Ploeg, De commanditaire vennoot-schap en de regels van het zakenrecht (IV slot). — J. Klein, Lijfrente en huwelijksgemeenschap. — J. J. Beyerman, Een notaris-advertentie uit 1814.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis, jrg. 1961 - n° 6 :

A. Pitlo, Het gemene recht en de autonomie van zijn onderdelen.

Journal des Tribunaux, jrg. 1961 - n° 4343 :

P. De Visscher, L'O.N.U. et le respect du droit.

Jurisprudence du Port d'Anvers, jrg. 1961 - n° 11 à 12: Inhoudstabel, 1961.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, jrg. 1961 - n° 3 :

R. Vienne, Le problème du multirécidivisme. — Essai de mise au point sur l'état actuel de la question en France. — J. Constant, La répression des abstentions coupables. — Commentaire de la loi du 6 janvier 1961.

Répertoire Fiscal, jrg. 1961 - n° 11 - 12 :

E. Bours et M. Deprez, La taxe professionnelle. Son évolution depuis 1960, sur le plan législatif, doctrinal et jurisprudentiel.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif, jrg. 1961 - n° 12 :

Bibliographie. — Baux ruraux. — Chasse. — Respon-sabilité. — Commission d'assistance publique. — En-seignement primaire. — Etat civil. — Loi communale. — Conseil d'Etat. — Monuments et sites. — Polders et Wateringen. — Roulage. — Urbanisme.

Recueil Dalloz, jrg. 1961 - n° 43 :

R. Rodière, La disparition de l'alinéa 4 de l'article 1384 du Code civil.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"